

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 16.

Lördagen den 17 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 10 innevarande månad.

Herr statsrådet friherre *von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med anledning af Hans Kongl. Höghet Hertigens af Gotland giftermål.

Den kongl. propositionen blef derefter föredragen och på begäran bordlagd.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr generaldirektör *W. Roos* fortfarande är af sjukdom hindrad att inställa sig vid kammarens sammanträden, intygar
Stockholm den 15 mars 1888.

P. J. Wising,
med. dr och prof.

Anmäldes och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, omfattande anslagen till finansdepartementet; och

n:o 27, angående fortsättning af statens jernvägsbyggnader;
bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 5, angående villkoren för försäljning af bränvin; och

n:o 6, angående de af den utaf Riksdagen beslutade förhöjning af bränvinstillverkningskatten föranledda ändringar i kongl. förordningen angående villkoren för tillverkning af bränvin samt i tullsatserna för bränvin och sprit m. m.;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 33, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 kap. 2 § jordabalken:

n:o 34, i anledning af väckt motion om ändring i 60 § sjölagen; samt

n:o 35, i anledning af väckt motion om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för att Norges hela försvarsstyrka må kunna af Konungen användas äfven inom Sveriges gränser.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Pettersson* under tre veckor från denna dag.

Sedan bland de personer, som af kammaren den 15 nästlidne februari blifvit utsedde till revisorer för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistförfutna år, herr F. W. Dahl afidit och herr C. R. Wersäll afsagt sig nämnda uppdrag, företogs till fyllande af de sålunda uppkomna ledigheterna val af två revisorer för omförmälda granskning, hvilken skall taga sin början den 1 nästinstundande oktober; och befunnos efter valets slut hafva blifvit till revisorer utsedde:

herr Boström, F. A., ledamot af Riksdagens Första Kammare					
					med 51 röster
» Ericsson, Harald,	»	»	»	»	50 »

Företogs val af en suppleant i statsutskottet efter herr Boström, Filip, och utsågs dertill
friherre Tamm, G. med 40 röster.

Företogs val af en suppleant i bevillningsutskottet efter herr Wallberg, och utsågs dertill
herr Andersson, P. J. med 36 röster.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 10 och 13 i denna månad bordlagda memorial n:o 2, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Herr Themptander: Ehuru de af konstitutionsutskottet framställda anmärkningarna naturligtvis icke numera kunna omedelbarligen syfta på mig, enär beklagligen konstitutionsutskottet icke funnit anledning att i förevarande fall tillämpa 106 § regeringsformen, har jag

emellertid, då jag deltagit i de ifrågavarande besluten, då jag sålunda för desamma bär ansvar och då jag, hvad angår det första beslutet, som ådragit sig konstitutionsutskottets enstämmiga klander och hvilket för öfrigt är det principiella i hela frågan, för desamma bär det närmaste och hufvudsakliga ansvaret, ansett mig böra begagna detta tillfälle för att inför kammaren redogöra för min från utskottets uppfattning fullkomligt afvikande mening i denna sak.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

Då jag nämnde att jag bär det närmaste och direkta ansvaret för det första af ifrågavarande beslut, så beror detta derpå, att jag vid tillfället var tillförordnad chef för finansdepartementet och att hvad utskottet anmärkt mot detta beslut, nemligen att icke utlåtande från generalpoststyrelsen inforrats, att icke postverkets intresse iakttagits och att ingrepp skett i den Riksdagens bevillningsrätt, som ligger i att Riksdagen bestämmer postportot, allt detta är sådant som det tillhört finansministern och icke civilministern att beakta. Då detta ärende bereddes i statsrådsberedningen, innan det föredrogs inför regeringen — hvilken ärendets beredning, det försäkrar jag herrarne, var mycket grundlig och noggrann — så hade det således ålegat mig att, derest jag ansåg något yttrande från generalpoststyrelsen erforderligt, påkalla inforrande af ett sådant, men då jag icke fann detta nödigt, ansåg jag mig icke böra påkalla en sådan åtgärd. För hvad i detta afseende kan hafva felats bör således ansvaret helt och hållet och utslutande drabba mig i egenskap af tillförordnad chef för finansdepartementet.

Då jag nu måste beröra den fråga, hvarom hela denna sak rör sig, nemligen postverkets regale, så är det långt ifrån mig att vilja bestrida tillvaron af ett sådant regale, men jag får ock säga, att jag från ett i våra posthistoriska förhållanden så väl bevandradt håll, som konstitutionsutskottet i detta betänkande visat sig vara, väntat mig att få höra ett erkännande derom, att detta postverkets regale dock hvilat på anmärkningsvärdt svaga urkunder med afseende å deras bevisningskraft just i förevarande afseende. Det är af utskottet såsom ett slags kardinaldokument åberopadt en kongl. kanslikollegii den 16 februari 1707 utfärdad instruktion för postmästare i riket utom Stockholm, i hvilken det är Konungen förbehållet »Post Inteckten, efter Postväsendet är des Regale». Der skulle man tro att man hade något särdeles bevisande i detta fall, men går man till kanslikollegii berörda instruktion och läser hela den paragraf, hvarur detta hemtats, nemligen den 13:de, så finner man denna lyda:

»Ytterligare åligger Postmästaren vid allt detta förenämnde tro och redeligen med uppbörden och medlens beräkning att omgå; vettas, att Inteckten är Konungens, efter Postväsendet är des Regale, och att om vid ett eller annat PostContoir något blifver öfrigt, sedan Postmästaren har bekommit sin lön; Så blifv och å somlige Orter en stoor brist: ty de Utländske Posterna fordra stora penningar så till Sjöns som till Landz, och Kongl. Majjt kostar sielf ett anseentligt på Postväsendetz underhållande med postböndernas frijheter och löningar, med mera.»

Det var således för att inskräpa hos postmästarne att icke de skulle lägga sig till med medlen, utan inleverera dem till Konungen,

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

som dessa i betänkandet citerade ord begagnades. Men för att ett monopol skall vara behörigen etableradt, fordras väl att det verkligen är en allmän författning, som bestämmer derom, och icke blott en instruktion för tjänstemän. Endast derigenom kan ju monoopolet anses fastslaget gent emot allmänheten, och vidare måste väl något ansvar eller äfventyr finnas stadgadt för den, som kränker detta monopol eller gör ingrepp i regalet. Men någon derom handlande allmän författning har man mycket svårt att i detta fall upptäcka. Det är väl sant, att det i nu gällande författningar finnes stadgadt ansvar för fartygsbefälhafvare, jernvägskonduktör och diligensformen, som tager mot förseglade bref till befordran, men man har, så vidt jag kunnat finna, sorgfälligt aktat sig för att bestämma ansvar för enskild person, som åtager sig att befordra bref. I den nu gällande poststadgan af år 1881 — och rörande denna vill jag meddela, för att herrarne icke skola tro att den nyligen afgångna ministèren haft något att göra med dess tillkomst, att den endast är en af generalpoststyrelsen utförd kodifikation af äldre föreskrifter, som då ännu gälde, och hvilka i hvad de röra ansvarsbestämmelserna äro vida äldre än från den afgångna ministèrens tid — säges det till och med, att enskild person, som åtföljer jernväg, ångbåt eller diligens, men *icke är att hänföra till passage-rare* derå, icke må medföra bref vid vite af 10 kronor. En besättningskarl t. ex. får således icke medföra bref, men för en passagerare deremot är det icke belagdt med ansvar att göra det. Detta är så mycket anmärkningsvärdare, som det verkligen på 1700-talet utgafs åtminstone en författning, i hvilken stadgades ansvar för enskilde passagerare i detta afseende, men detta ansvar har sedermera uteslutits, uppenbarligen därför att man ansåg Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt icke vara tillräcklig för att stadga ansvar för en handling, hvilken icke genom någon af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag var förklarad statsverket eller postverket förbehållen. Detta postregale, som man nu må anse existera — något, som jag för min del icke vill bestrida och om hvars behöflighet och gagn jag äfven för min del är öfvertygad — hvilat således på mycket svaga rättsliga urkunder hos oss. Men antag nu, som jag är villig göra, att regalet finnes till, så är det dock ytterst viktigt att noga precisera, hvad som dermed menas. Det har uppenbarligen aldrig omfattat något annat än befordran af bref från en ort till en annan, och det har aldrig ansetts gälla befordran af bref inom samma ort. Jag skall bedja att få något närmare belysa detta.

Redan under Gustaf den tredjes tid gjordes af en enskild person framställning att få upprätta brefbefordran inom Stockholm. I utlättande öfver ansökningen tillstyrkte postverkets d. v. chef Benzelstjerna saken, och det utfärdades ett reskript, hvarigenom den ifrågavarande personen, som hette Björkdahl, medgafs privilegium, såsom man kallade det, att få inom Stockholm befordra bref, med tillägg, att icke någon rubbning härigenom skedde i de författningar, som för postverket äro fastställda, hvilket yttrande, om det läses i sammanhang med hvad postverkets chef anført, betyder, att Björkdahls rättighet icke fick göra något ingrepp i hvad som då ansågs för postverkets privilegium, nemligen befordran af bref från en ort till en annan. Sedermera upprätta-

des här i staden en enskild postanstalt år 1832, för hvilken hufvudkontoret låg vid Kornhamnstorg. Den upprättades af öfverstelöjtnanten Montonie och kaptenen Rosenqvist af Akershult, och dessa personer hade icke Kongl. Maj:ts tillstånd att etablera denna, med stadspostens fullkomligt likartade verksamhet. Vål hade de förut sökt och erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd på vissa villkor, men som de troligen icke ville underkasta sig villkoren, föredrogo de att upprätta anstalten utan tillåtelse, och det gick för sig. Denna anstalt fortsatte sin verksamhet några år, till dess den icke längre bar sig. Sedan kom den bekante Mallén. Han hade, som vi alla veta, till en början till uppgift att befordra bref från stadens olika delar till postverket för att sedan genom dess försorg fortskaffas. Men sedan han hållit på härmed några år, företog han sig att fortskaffa bref jemväl från den ena stadsdelen till den andra, och med denna verksamhet började han den 1 mars 1844.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)*

Den fortgick sedan, så länge den Mallénska gångposten existerade, och *den* fortgick äfven efter det postverket sjelf hade år 1848, såsom konstitutionsutskottet upplyser, med brefbäringen i Stockholm förenat en lokalbrefpost för hufvudstaden. Malléns verksamhet fortsattes utan att på något sätt från poststyrelsens sida deremot gjordes någon gensaga. Tvärtom, när Mallén dermed slutade, erhöll han af Kongl. Maj:t en särskild gratifikation uti ett af dåvarande finansministern, friherre Palmstierna, kontrasigneradt kungabref, i hvilket uttalades de mest erkänssamma ord om betydelsen af Malléns verksamhet.

Således hade postverket då alldeles icke gjort anspråk på att få uteslutande besörja den lokala brefbefordringen inom Stockholm. Nu säger utskottet visserligen, att om äfven den lokala brefbefordringen ursprungligen icke ingått i postverkets regale, så, i den mån postverket utvidgade sin verksamhet derhän, kom detsamma att deri ingå. Detta är emellertid en orimlig uppfattning, ty postverket har under tidernas lopp utsträckt sin verksamhet till jemväl befordring af passagerare och paket, men icke kan man därför säga, att befordringen här af imfettas i postverkets regale. Härvid kan nu visserligen invändas, att med afseende på den lokala brefbefordringen eger det särskilda förhållande rum, att portot därför fastställles af Riksdagen, hvilket icke är fallet med afgifterna för pakets och passagerares befordring. Med denna sak förhåller det sig dock på ett ganska egendomligt sätt. Man får det intrycket af konstitutionsutskottets betänkande, att utskottet föreställer sig, att från den tid, när den lokala brefbefordringen öfvertogs af postverket såsom dess egen angelägenhet, hvarför ersättningen ingick till postverket och icke, såsom under de första åren, till postförvaltarna — en förändring, som tillkom år 1861 — att från denna tid, säger jag, lokalportot också skulle hafva fastställts af Riksdagen. Utskottet säger nemligen sid. 8: »Riksdagen med sin bevillningsrätt bestämde i ett sammanhang portot för lokalbref på samma sätt som för vanliga bref». Detta är alldeles icke förhållandet, ty 1861, när den nämnda anordningen vidtogs, bestämde Kongl. Maj:t ensam portot, och Riksdagen hördes alls icke deröfver. Riksdagen har aldrig hörts öfver lokalbrefportot förr än år 1882, då för första gången på min tillstyrkan ett förslag till ändring härutinnan underställdes Riksdagens pröfning. Mellan

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.

(Forts.)

Åren 1861 och 1882 hade väl omsorgen om lokalbrefvens befordring tillhört postverket, och portot ingått till statsverket, men detsamma hade icke bestämts af Riksdagen. Men när nu år 1882 lokalportot för första gången bestämdes af Riksdagen, så skulle man efter konstitutionsutskottets resonnement antaga, att derigenom ett regale konstituerats. Att detta emellertid då åtminstone icke var någon medveten uppfattning af Riksdagen, det vågar jag på det bestämdaste påstå, och att ej heller Kongl. Maj:t afsåg något sådant, framgår uppenbarligen af det sätt, hvarpå den kongl. propositionen af mig inför Riksdagen motive-
rades. Förhållandet var år 1882, att Kongl. Maj:t föreslog en förhöjning af detta lokalporto från 3 till 6 öre. Detta skedde i sammanhang dermed, att den förut utgående brefbärareafgiften eller brefbäreskillingen, som likaledes var 3 öre, upphörde. Kongl. Maj:t förklarade sig villig meddela beslut om upphörandet af denna brefbäreskillning i sammanhang med att Riksdagen anvisade tillräckliga medel till förändringens genomförande samt höjde det lokala portot från 3 till 6 öre, hvilket ju faktiskt icke var någon höjning, utan endast ett förändradt sätt för utgörandet af de förutvarande båda afgifterna, lokalporto och brefbäreskillning. Vid detta tillfälle hade poststyrelsen föreslagit, att en höjning skulle ske, icke från 3 till 6 öre, utan från 3 till 10 öre. Detta poststyrelsens förslag vann icke Kongl. Maj:ts bifall. utan Kongl. Maj:t föreslog, som sagdt, att bestämma denna afgift till 6 öre, men inom bevillningsutskottet, hvars majoritet tillstyrkte bifall till den kongl. propositionen, funnos reservanter från medkammaren, hvilka tillstyrkte poststyrelsens förslag om 10 öres lokalporto. Denna fråga blef icke föremål för någon egentlig diskussion inom denna kammare, men den diskuterades deremot så mycket mera i medkammaren, och gent emot detta yrkande om 10 öre framhölls af mig, att det ej vore klokt att sätta detta porto så högt som till 10 öre, emedan lokalbefordring af bref icke inginge i postverkets regale och man därför, i samma mån detta porto sattes högre, framtvingade en konkurrens från de enskildes sida om denna verksamhet. Samma förklaring gjordes af mig två år derefter. År 1884 underställdes nemligen åter en kongl. proposition om lokalportot Riksdagens pröfning, då i sammanhang med nedsättning af det allmänna portot från 12 till 10 öre jemväl föreslogs en nedsättning af lokalportot från 6 till 5 öre. Äfven då uppkom i bevillningsutskottet och framlades i en reservation samma fråga som förra gången, eller lokalportots fastställande till 10 öre, hvarigenom man skulle likställa lokalbrefven med andra bref och bestämma samma porto för alla inländska bref. För min del yttrade jag då i Andra Kammaren mot detta förslag: »Det är för öfrigt ett alldeles egendomligt förhållande med dessa lokalbref. Under det vanliga bref äro sådana, som postverket fortskaffar från en ort till en annan, äro lokalbref sådana, hvilkas kringbärande inom vissa orter postverket åtagit sig. Det är äfven att märka, såsom den siste talaren erinrade, att ehuru postbefordringen i allmänhet utgör ett regale för postverket, kan detta regale ej ega någon tillämpning i afseende å befordringen af bref inom en stad eller ort. På någon så beskaffad företrädesrätt har postverket här i landet mig veterligen icke gjort

anspråk, och i det fallet är en hvar följaktligen alldeles oförhindrad att konkurrera med postverket».

Ikke var det således regeringens uppfattning vid detta tillfälle, att, därför att man understält frågan om lokalbrefportots belopp Riksdagens pröfning, man derigenom gifvit en utsträckning åt det regale, som förut tillkom postverket, och innan jag i riksdagen hade dessa uttalanden, hade jag naturligtvis i ämnet meddelat mig med postverkets chef och kände den uppfattning af frågan, som han hyste. Det var också på grund af dessa förhållanden, som, när det nu anmärkta ärendet förekom i den t. f. kongl. regeringen, hvarken hos mig eller hos någon af mina kolleger förefans minsta tanke på att här vore fråga om något ingrepp i postverkets regale. Vi voro alldeles på det klara med att något regale icke existerade med afseende på lokalbrefvans befordring, och då kunde det ju ej vara nödigt att infordra någon upplysning eller utredning om en sak, som vi ansågo fullt utredd. Det är icke vanligt, utan inträffar tvärtom i regel icke, att man infordrar embetsmyndigheters utlåtanden angående bolagsordningar, som för fastställelse inkomma till Kongl. Maj:t, och vid det af mig antydda förhållandet var det ju ej minsta anledning att i detta fall göra ett undantag och infordra utlåtande om en sak, som för oss var klar.

Det är också alldeles gifvet, att med afseende på befordringen af lokalbref ett postregale icke kan förefinnas. Skulle något sådant existera, ja, då har sedan långliga tider tillbaka ingrepp deri egt rum. Dessa här i staden bestående stadsbudsexpeditioner t. ex., de åtaga sig ju att befordra bref från en stadsdel till en annan och skulle således ständigt och jemt låta ingrepp i postverkets regale komma sig till last. Man kan ej heller härvid säga, att några enstaka bref icke betyda synnerligen mycket, ty det händer nog icke så sällan, att t. ex. en köpman eller industriidkare anförtro en hel packe bref åt en stadsbudsexpedition för att få dem distribuerade i staden. Om således enligt min och mina kollegers mening det ej rimligen kunde komma i fråga att anse ett postregale existera i detta fall, så torde det ock få erkännas, att denna uppfattning äfven vunnit full bekräftelse uti det poststyrelsens utlåtande, som finnes refererad i konstitutionsutskottets betänkande.

Det är väl sant, att poststyrelsen beklagat sig öfver de olägenheter för allmänheten och den nedsättning i inkomster, som kunde blifva en följd af denna konkurrens från ett enskildt bolags sida. Detta är detsamma som telegrafstyrelsen alltid gjort öfver telefonens ingrepp i telegrafverkets ställning. Aldrig har det fallit Kongl. Maj:t in, och icke heller har jag hört konstitutionsutskottet ifrågasätta, att vid fastställande af ordningar för telefonbolag Kongl. Maj:t borde infordra telegrafstyrelsens utlåtande. Man hade då fått samma utlåtande som nu utaf poststyrelsen, nemligen en förklaring, att den enskilda telefonverksamheten på ett högst betänkligt sätt inverkade på telegrafverket och dess förmåga att fullgöra sin uppgift. Men man hade då, såsom nu, måst erkänna, att som telegrafens icke hade något regale, så kunde icke styrelsen motsätta sig bolagsordningens fastställande. En likartad förklaring har man här fått.

I sin ifver att finna skäl för sin mening har emellertid konstitutions-

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.

(Forts.)

utskottet skjutit in ett litet ord i sitt referat af generalpoststyrelsens betänkande, hvilket ord visserligen kan stödja utskottets åsigt, men icke finnes i originalet. Det är det lilla ordet »skulle». Det heter på sid. 4, der poststyrelsens yttrande anföres: »Derest emellertid Kongl. Maj:t, med afseende ej mindre derå, att postregalet hittills icke skulle blifvit utsträckt till försändelser af nu ifrågavarande slag». Det har icke poststyrelsen sagt, utan i dess utlåtande står »icke blifvit utsträckt». Poststyrelsen har alldeles icke tvekat, alldeles icke låtit sin uppfattning vara beroende på något *skulle*, utan poststyrelsen har tydligt och klart sagt, att postregalet hittills icke blifvit utsträckt till försändelser af nu ifrågavarande slag. Men poststyrelsen är naturligtvis ytterst angelägen, att Kongl. Maj:t kunde hitta på något annat skäl att hindra den ifrågasatta institutionen att komma till stånd.

Generalpoststyrelsen har således efter mitt förmenande gifvit de dåvarande medlemmarne af regeringen fullkomligt rätt i deras uppfattning, att något postregale för lokalbref icke existerar, och så snart detta erkännes, var det i min tanke icke någon möjlighet för regeringen att komma till något annat slut än den gjorde. Tvärtom synes mig den regering hafva utsatt sig för ett mycket allvarsammare ansvar, hvilken hade *förmenat* enskilda svenska medborgare att utöfva en verksamhet, hvilken icke af någon lag förklarats vara otillåten. Vid den grundliga behandling af detta ärende, som inom regeringen föregick beslutet, rådde nog i visst afseende tvekan, men denna gälde, huruvida Kongl. Maj:t ens skulle ega rätt att göra ett sådant förbehåll, som att bolaget skulle underkasta sig vissa ordningsföreskrifter. Om nemligen en enskild person hade velat etablera en dylik verksamhet, om han helt enkelt hade annonserat, nu liksom 1832, att han åtog sig att befordra lokalbref inom hufvudstaden, så har jag icke kunnat finna annat, än att denna person hade varit i sin goda rätt, alltid under förutsättning att han underkastade sig de ordningsföreskrifter, som polismyndigheten kunde finna skäligt föreskrifva med afseende derpå, att breflådorna icke finge uppsättas så, att de hindrade den allmänna rörelsen och dylikt, och naturligtvis under förutsättning att han gjort upp med husegarne att få placera sina lådor på deras hus. När en enskild person har en sådan frihet, var det, efter vår uppfattning, ganska grannlaga att, emedan nu några personer valde bolagsformen för utöfvande af samma verksamhet, underkasta denna verksamhet undersökningar, som den enskilde icke behöfde vidkännas och som icke voro i någon lag föreskrifna. Det var endast med hänsyn dertill, att allmänheten onekligen hade anspråk på att icke blifva utsatt för förväxling, som kunde framkalla menliga olägenheter, som vi ansågo oss kunna i allmänhetens intresse förklara bolaget skyldigt att, till förekommande af dylika, ställa sig till efterrättelse vissa ordningsföreskrifter. Så långt har man icke alltid gått annorstädes. I Köpenhamn t. ex., der en liknande så kallad bypost existerar sedan flera år, har i den resolution, som af danska inrikesministern utfärdats angående tillåtelse till inrättande deraf, helt enkelt förklarats, att hinder icke mötte för att anordna en sådan lokalpost inom staden.

Efter den uppfattning jag i frågan hyser hade det, som sagdt, varit vida betänkligare, om regeringen vägrat sanktion på den ifråga-

varande bolagsordningen, och jag är fullkomligt öfvertygad, att om det *Konstitutions-*ärade konstitutionsutskottets ledamöter skulle hafva handlat under em- *utskottets* *décharge-* *betänkande.* *(Forts.)* betsmannans ansvar, skulle de hafva kommit till samma resultat som regeringen. Nu, såsom politiska personer, hafva de naturligtvis lättare tillfälle att gifva uttryck åt en opinion om hvad de anse *önskligt*, men det blir något helt annat, när man handlar med den bestämda *embetspligten* att tillse, att den enskilde medborgaren får åtnjuta sina laga rättigheter.

Det har här för öfrigt framhållits, att det skulle vara så många olägenheter förbundna med denna stadspost, att allmänheten skulle vara utsatt för så många äfventyr och förvexlingar. Ja, inom vissa gränser eger det sin sanning, och därför var det som Kongl. Maj:t förutsåg, att om detta bolag skulle sysselsätta sig med befordran af bref och brefkort, voro åtskilliga ordningsföreskrifter af nöden. Om den saken var det ock nödigt att höra poststyrelsen, och sedan denna inkommit med ett förslag till dylika föreskrifter, så icke endast godkändes dessa, utan de skärptes ytterligare af regeringen, och alla de af chefen för Stockholms postkontor framhållna olägenheterna äro — vågar jag påstå — i allt väsentligt aflägsnade och afhjulpna genom de af regeringen meddelade ordningsföreskrifterna.

Att för öfrigt det icke kan vara så farligt med allmänhetens förvexling af de nya frimärken, som tillkomma för stadspostens skull, sluter jag deraf, att, efter hvad jag kan meddela, det t. ex. i Finland existerar icke mindre än 21 olika sorter frimärken för enskilda stadsposter, som finnas der i två städer. I Norge finnes det 197 olika sorter dylika frimärken. I Danmark har funnits och finnes fortfarande i användning af enskilda anstalter utgifna 147 olika sorter frimärken, och i Tyskland finnes det öfver 400 olika enskilda stadspostfrimärken. I Schweiz finnes det 21 olika sorter. I trots af denna mycket varierande samling af stadspostfrimärken har jag icke hört, att man i något af dessa länder klagat öfver förvexling af frimärken, och det beror af det mycket naturliga förhållandet, att man förstått att åt dessa enskilda frimärken gifva sådant utseende, att de med lätthet kunna skiljas från statens frimärken. Det är ock hvad regeringen med sitt förbehåll åsyftat, att man här i landet skulle iakttaga.

Hvad utskottet vidare anför om att postverket är en kulturanstalt och att det möjligen skulle äfventyra genom stadspostens inrättande att icke kunna fylla denna sin mission, det har, efter mitt förmenande, med denna sak icke något att skaffa. Enligt min öfvertygelse äro de länder, jag nyss uppräknade, ingalunda mindre än vi öfvertygade om postverkets betydelse såsom kulturanstalt och icke mindre angelägna att ställa så till, att postverket kan motsvara sin uppgift, men förhållandet är der liksom här, att den lokala brefbefordringen spelar en så obetydlig rol inom postverkets ekonomi, att det ur den synpunkten är likgiltigt, om denna befordran sker genom dess försorg eller icke, och därför kunna herrarne vara lugna, att den omtalade kulturuppgiften främjas lika bra oafsedt stadspostens tillkomst. Suarare vill jag påstå, att man icke kan främja någon kulturuppgift på den väg konstitutionsutskottet ifrågasätter, eller genom att underkasta allmänheten i en större stad ett så olidligt tvång som att icke få befordra sina

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

bref från ena gatan till den andra annat än genom postverket, något hvori jag icke tror, att allmänheten skulle gerna komma att finna sig.

Då lokalbrefposten, som sagdt, har endast en helt ringa betydelse för postverkets budget, och för öfrigt denna verksamhet, efter vår uppfattning, var fullkomligt laglig och befogad och stod öppen för hvarje svensk medborgare, kunde det icke heller komma i fråga att, såsom utskottet på sid. 10 föreslår, »skydda postverket mot en täflan, som under alla förhållanden måste göra afbräck i dess verksamhet, men hvars verkningar kunnat i väsentlig grad förebyggas, om förbud meddelats bolaget att utgifva tryckta värdetecken eller i priset på sina tjänster underbjuda postverket». Till att så förfara var regeringen enligt vår uppfattning fullkomligt oberättigad.

Slutligen har äfven konstitutionsutskottet anført ett skäl, som jag icke kan neka förefaller mig vara bland de icke minst egendomliga. Utskottet fruktar, att dessa frimärken skulle kunna blifva ett slags myntrepresentativ, och anser, att deri skulle ligga en fara. Ja, det kan ju möjligen sägas, att dessa postmärken äro ett myntrepresentativ, liksom det torde vara få saker, representerande något värde, hvarom icke detsamma kan sägas, men aldrig kan jag föreställa mig att dessa frimärken derigenom kunde blifva i minsta mån skadliga för allmänheten, ty alldeles precis likadana myntrepresentativ finnas redan i matpoletter, som säljas på källare, rakpoletter och ångbåtspoletter m. m. dylikt, men jag har aldrig hört omtalas, att dessa vållat någon olägenhet för allmänheten ur den synpunkt utskottet befarat. Vål vet jag, att postverkets frimärken användas för liiquidation mellan skilda orter, men detta beror derpå, att de äro lika användbara på ena orten som på den andra, men dessa stadspostens märken blifva endast användbara inom Stockholm, och det kan således icke komma i fråga att de mottagas på någon annan ort. Att vid liquider inom en stad åter frimärken användas, har jag aldrig hört omtalas.

Det skulle vara mycket mera att säga om detta konstitutionsutskottets betänkande, men jag är rädd att jag redan tröttnat kammaren, och det är möjligt, att den vidare diskussionen kan gifva mig anledning att än en gång taga till ordet. Nu, såsom när jag började, måste jag dock beklaga, att icke konstitutionsutskottet funnit anledning att föreslå tillämpning af 106 §. När man framställer så grava anmärkningar mot Konungens rådgifvare, som att de kränkt statens rätt och gjort ingrepp i Riksdagens bevillningsrättighet, måste det ju för dem, som äro föremål för dylika tillvitelser, vara af intresse att få dylika anklagelser hänskjutna till en domstol och sålunda vederbörligen pröfvade. Nu har konstitutionsutskottet föredragit att hänskjuta saken till ett politiskt forum. Jag är troligen mer parlamentariskt anlagd än de fleste af herrarne och jag erkänner i mycket större utsträckning, än troligen majoriteten inom denna kammare vill göra, den betydelse en parlamentarisk församlings mistroendevotum bör utöfva mot en minister. § 107 lämpar sig ock i min tanke mycket väl till att uttala en dylik opinion om ett regeringssystem eller om den ministères eller den enskilde ministers förhållande, som man vill afägsna, men med den 107 §:s tillämpning löser man icke några stridiga rättsfrågor, och äfven om denna kammare skulle godkänna den ifrågava-

rande anmärkningen, så kan jag därför icke i minsta mån blifva mera öfvertygad, att postverkets regale omfattar äfven lokalbrefs befordran. Jag har nu fullständigt uttalat min uppfattning af frågan; hvad beslut kammaren sedermera kommer att fatta är mig naturligtvis likgiltigt.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

Herr Bergius: Då i utskottets memorial temligen utförligt blifvit anförda de skäl, som föranledt denna anmälan, skall jag icke här upprepa dem, utan endast i korthet besvara de anmärkningar, som gjorts mot den del af memorialet, som afser beslutet af den 7 oktober 1887. Den siste ärade talaren anställde en jmförelse mellan nu ifrågasvarande sak och telefonen. Jag tror icke, att det förefinnes någon likhet mellan dessa saker, sådana de för närvarande föreligga. När staten började taga befattning med telefonering, hade sådan redan utöfvats af enskilda personer, men när fråga om stadspostens inrättande förekom, hade statsverket öfvertagit lokalbrefbefordringen, och denna var uteslutande lagd i statens hand. Det är en stor skilnad. I fall staten hade öfvertagit all telefonering här i landet och det sedermera hade uppstått fråga om rättighet för enskilda bolag att täfla med staten, då hade frågorna varit likartade. Men då frågar jag, om det hade varit välbetänkt af staten att medgifva en sådan enskild täflan?

Den siste talaren återopade äfven utländska förhållanden. Jag tror icke, att de kunna hafva någon väsentlig inverkan på denna sak. Den omständigheten, huru saken är ordnad i ett annat land, kan icke i och för sig vara bestämmande för huru den skall ordnas här i landet, men efter som dessa förhållanden blifvit vidrörda, så vill jag nämna, att i Norge stadgas i lagen om postväsendet den 3 maj 1871 i § 46 ett bestämdt förbud, vid påföljd af böter, mot att underhålla någon inrättning till regelmessig befordran af bref på de ställen, der lokalpost för postverkets räkning är inrättad, och får man väl deraf draga den slutsatsen, att i Norge utövas icke på samma ställe befordran af lokalbref både af staten och enskilde, utan der staten öfvertagit denna, är den förbjuden för enskilde.

Det är visserligen sant, att det icke finnes något uttryckligt lagbud, hvarigenom befordran af bref blifvit gjord till statens uteslutande rättighet, men frågans historiska utveckling visar, att i den mån som staten tagit befattning dermed, har det icke ansetts vara tillåtet för enskilde att drifva verksamheten på samma sätt. Jag vill icke svara på hvad den siste talaren yttrade, att, om en sådan uteslutande rätt tillkom staten, det skulle vara förbjudet att skicka bref med enskilda bud eller med stadsbud. Jmförelse emellan en dylik brefbefordran och *den*, som af postverket ombesörjes, borde icke rimligen ifrågakomma.

Såsom sagdt, finnes det icke något uttryckligt lagstadgande, innefattande förbud i allmänhet för enskilda personer att ombesörja befordran af bref och brefkort, men i vissa händelser hafva meddelats ansvarsbestämmelser för obehörig brefbefordran, såsom med jernvägar, ångfartyg och diligenser, men sådana ansvarsbestämmelser hafva meddelats endast i den mån de funnits vara erforderliga. Emellertid har statens rätt ansetts sträcka sig vida öfver de fall, som ansvarsbestämmelserna omfatta. Detta har åtminstone varit generalpoststyrelsens

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

uppfattning, och jag skall be att i sådant afseende få omnämna en skrivelse af den 27 januari 1876, som styrelsen aflät till Kongl. Maj:ts befälningshafvande i Malmöhus län med anledning deraf, att en person företagit sig att mellan Ystad och Löderup beförtra bref. Han gjorde vissa dagar i veckan resor mellan dessa ställen, medförande bref, som utan att vara postbehandlade hopsamlats vid det ena stället och utdelats vid det andra, äfvensom tidningar från Ystad till Löderup. I denna skrivelse redogjorde generalpoststyrelsen för de äldre författningarna i ämnet, särskildt de af konstitutionsutskottet åberopade kongl. kanslikollegii instruktion den 16 februari 1777 och rådsprotokollet den 20 september 1660; hvarefter det i skrivelsen heter:

»Om också icke i åberopade författningar finnes med all den tydlighet, som kunde anses önskelig, uttaladt förbudet mot enskilda inrättningar till regelbunden befördran af bref, har emellertid sedermera denna grundsats gjort sig på ett oförtydligt sätt gällande genom de i kongl. kungörelsen den 26 oktober 1860, jemförd med nådiga kungörelsen den 29 oktober innevarande år (1876), meddelade bestämmelser om ausvar för obehörig brefbefordring å jernvägar, med ångbåtar och diligenser».

I anledning häraf och då omförmälda enskilda postbefordring vid sidan af statens postinrättning desto mindre borde få fortfara, som postverkets portoinkomst derigenom obehörigen förminskades, och det nämnda företaget, om det lemnades ohejdadt, utan tvifvel kunde verka till efterföljd, hemstälde generalpoststyrelsen, att Kongl. Maj:ts befälningshafvande ville förståndiga ifrågavarande person att upphöra dermed. Det meddelades också förbud af Kongl. Maj:ts befälningshafvande, och denna brefbefordran upphörde.

När man anser sig kunna förbjuda en enskild person att beförtra post från en ort till en annan, ehuru det icke finnes något uttryckligt lagbud derom, utan det endast är förbjudet i vissa fall, såsom med jernväg, ångbåt och diligens, så måste man väl också, när staten öfvertagit befördran af lokalbref inom en stad, med samma rätt kunna förbjuda det der. Kungörelserna af 1860 och 1876 hafva utfärdats i administrativ ordning, och på samma grund kunde Kongl. Maj:t hafva utfärdat en allmän författning, hvarigenom inrättande af enskild lokalpost förbjudits, eller också kunde Kongl. Maj:t hafva derom gjort framställning till Riksdagen och sedermera utfärdat författning i ämnet, och intill dess sådant skett, kunde ansökan om fastställelse å bolagsordningen hafva hvilat.

Den ifrågavarande inrättningen är icke till nytta hvarken för postverket eller för allmänheten, det vågar jag påstå. Postverket lider antagligen en högst betydlig minskning i sina inkomster, men får måhända icke någon minskning i sina utgifter, ty antalet brefbärare, som erfordras, blir ungefär detsamma, och allmänheten har icke någon nytta deraf till följd af förvexligen med bref och därför att breffen komma långsammare fram.

Jag tror, att jag nu i det väsentligaste besvarat de anmärkningar, som blifvit rigtade mot konstitutionsutskottets memorial beträffande regeringsbeslutet af den 7 oktober 1887, och har jag för närvarande intet vidare att yttra.

Herr Samzelius: De allvarsamma anmärkningar, som rigtats mot konstitutionsutskottets memorial, äro af den beskaffenhet, att de åtminstone förtjena något bemötande från utskottets sida.

Det har först blifvit taladt om den formella behandlingen af saken. I det afseendet hafva konstitutionsutskottets samtliga ledamöter varit af den åsigten, att grundlagens föreskrift i 10 § regeringsformen icke blifvit behörigen iakttagen. Hvad här blifvit anfördt såsom försvar för åtgärden att icke inhemta generalpoststyrelsens yttrande synes mig icke hafva vederlagt utskottets anmärkning i det hänseendet. Grundlagens föreskrift är klar och tydlig. Det är nemligen stadgadt: »Innan ärendena hos Konungen i statsrådet föredragas, skola de, genom nödiga upplysningars inhemtande från vederbörande embetsverk, af den föredragande beredas.» Att så icke skett, är alldeles oomtvistligt, och att det bort ske, synes mig framgå deraf, att när ärendet berörde en verksamhet sådan som postverkets, hade det väl varit i sin ordning, att detta verks styrelse fått yttra sig i ämnet. Om också en medlem af regeringen genom enskildt samtal med postverkets chef fått kännedom om hans enskilda åsigt, kan detta icke efter mitt förmenande urskulda försummelsen att icke inhemta styrelsens åsigt i ämnet. Det kan vara möjligt, att en chef för ett embetsverk under ett enskildt samtal faller ett yttrande, som han sedan, när han skall afgifva ett utlåtande under embetsmannansvar och när han fått närmare taga saken i öfvervägande, icke vidhåller. Det är ock flera ledamöter i styrelsen, som böra få yttra sin mening, och om äfven chefen är ensam beslutande, kan det vara möjligt, att de under ärendets behandling kunna anföra sådana skäl, att de förmå honom att ändra åsigt. Detta sätt att bereda ärendena genom att under hand göra förfrågningar känner grundlagen icke till, utan stadgar, att utlåtande skall afgifvas och att detta skall ske under embetsmannansvar. Derigenom får man ock en bättre kontroll på ärendenas beredning.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*

(Forts.)

Det mest omtvistade i hela denna fråga är postregalet. Jag beklagar, att det icke finnes någon lag, som bestämmer huru långt detta sträcker sig. Att regalet har funnits och ännu verkligen finnes har ingen bestridt, men huru långt det sträcker sig, derom kunna meningarna vara delade. Jag vill dock af den historiska utvecklingen återkalla i minnet, att då postverket under drottning Kristinas regering infördes, bestämdes icke regalet till några vissa linier, men naturligtvis kunde postverket icke hafva anspråk på att hafva regale till andra linier än der post fördes. Om då någon ville underlätta postens verksamhet genom att på andra linier föra postförsändelser från ort till ort, så var detta icke något ingrepp i regalet, utan ett kompletterande af postväsendets verksamhet. Men sedan postverket tid efter annan utvidgat området för sin verksamhet ej blott till nya postlinier från ort till ort, utan äfven till lokalpostföringen i större städer och köpingar, har ock postregalet erhållit större omfång och omfattar numera ej allenast de nya postlinierna utan ock lokalpostföringen, der densamma ombesörjes af postverket.

Om icke postregalet utsträckes till denna del af postverkets verksamhet, så kan det, enligt mitt förmenande, icke heller åberopas till stöd för att förbjuda enskilde att föra post från ort till ort. Jag har

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.

(Forts.)

sökt taga reda på de stadganden, som angå postväsendet, om jag och icke kunnat göra det så noga som den förste ärade talaren, men jag har icke kunnat finna någon lag eller författning, som förbjuder enskilde att föra post från ort till ort, och följden af att låta denna sak passera med tystnad skulle blifva, att undan för undan den ene entreprenören efter den andre först komme att tillegna sig lokalpostföringen på de orter, der det kunde vara lönande, och sedan att föra bref från ort till ort, der det lönade sig. De skulle sålunda komma att konkurrera med staten och t. ex. befordra bref från Stockholm till Upsala eller Göteborg, kanske för en enkel portosats af 8 öre, som på dessa linier ändock skulle vara lönande, och det finnes icke någon författning, som regeringen skulle kunna åberopa för att förhindra sådant företag, om regeringen anser en obegränsad konkurrens vara tillåten i förevarande hänseende.

Med den framställda anmärkningen har konstitutionsutskottet icke åsyftat att göra det oangenämt för regeringens medlemmar; utskottet har icke, såsom man sagt, gått med ljus och lykta för att få sak med en regering, hvars åsigt vi väl icke i vissa frågor gilla, men hvars rättrådighet och skicklighet man måste erkänna. Men när nu ett försök blifvit gjort, icke att komplettera postverket, utan att konkurrera dermed och kringskära det i dess verksamhet, så trodde vi, att den föreskrift, som finnes i 107 § regeringsformen, om iakttagande af rikets sannskyldiga nytta, här vore på sin plats, och att man för det beslut, hvarom fråga är, skulle skriva ett »observandum, non est imitandum». Vi hafva åsyftat att ett dylikt förfarande icke skulle förnyas och utsträckas, men ej så mycket att klandra den ifrågavarande åtgärden.

Jag medger, att i utskottets betänkande finnas några uttryck, som jag velat hafva mildare, men det är dock icke så barskt, som den förste talaren sade. Han uppgaf, att det står i betänkanudet, att denna åtgärd kränkte Riksdagens grundlagsenliga bevillningsrätt. Det står icke så, utan att åtgärden kunde leda till inskränkning i Riksdagens rätt. Det uttrycket vidhåller jag äfven, ty när postportot bestämdes i ett sammanhang, så tog man i betraktande, att det för de kortare afstånden kunde lemna något öfverskott, under det att det icke kunde löna sig att föra ett bref från Ystad till Haparanda för tio öre. Man ansåg att ett sammansläende af portosatserna och införande af ett medelporto kunde hafva till följd, att det hela bar sig. Postverket har vissa tider varit i den belägenhet, att det icke burit sig, och det är icke önskvärdt, att verket genom sådana åtgärder, som den ifrågavarande, bringas åter i ett dylikt läge.

Man har sagt, att denna befordring af lokalbref här i Stockholm är en sådan ren obetydlighet, att den ifrågavarande åtgärden icke gör postverket någon skada. Det är för kort tid, som denna stadspost varit i verksamhet, för att man skall kunna bedöma dess verkningar, men för mig har man uppgifvit, att ändå lokalposten inbringat ungefär 90,000 kronor om året. Utgifterna lära gå till ungefär dubbla beloppet, men de omfatta icke blott lokalpostföringen utan äfven kringssändande af de från andra orter hitkomna bref och värdeförsändelser. Efter hvad för mig uppgifvits, hafva nu inkomsterna af lokalpostföringen genom den ifrågavarande åtgärden gått ned icke så obetydligt,

under det att utgifterna deremot icke det ringaste förminskats, ty man behöfver samma brefbärarepersonal nu som förut, de skola vägen fram, och det gör detsamma, om de hafva flera eller färre bref. Jag kan icke heller finna, att stadsposten på något sätt gagnat allmänheten. Meningen var väl, att man skulle få sina bref befordrade för lägre afgift, nemligen fyra öre i stället för fem, men jag har hört, att flere af allmänheten, som börjat anlita denna post, redan gjort den erfarenheten, att de deraf haft skada i stället för gagn. Det lär icke vara så gifvet att alla bref komma fram; man säger, att ungefär tio procent af de inlemnade breven gått förlorade. Vidare komma breven fram så sent, att t. ex. en massa af nyårsbref, som inlemnades den sista december i fjor, icke kommo fram förr än den 5 eller 6 januari i år. Skyndsamheten lär således icke vara särdeles stor.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)*

Man har äfven i andra länder gjort den erfarenheten, att staten är bättre än andra i tillfälle att verkställa postföringen. Den framstående franske nationalekonomen Leroy-Beaulieu, som är emot allt monopol för öfrigt, tager dock postmonopolet på det bestämdaste i försvaret och säger, att det är det enda förnuftiga sättet att ombesörja denna angelägenhet, samt åberopar tillika, att hela världen har gjort postföringen till monopol. Att detta monopol i flera länder är utsträckt till lokalpostföringen, är lika visst som att, på sätt den förste ärade talaren anförde, detta i andra länder icke är förhållandet. I Frankrike är lokalbrefbäringen monopol och har blifvit begagnad icke blott för att befordra utvecklingen af postverket, utan såsom en skatteapparat. Efter det sista kriget måste man uppsöka alla möjliga sätt att få ökade inkomster, och då bestämdes brefportot till 25 centimes och lokalbrefportot till 15 centimes. Det gaf inkomster, så att nettoöfverskottet har många år gått öfver 40,000,000 francs, och ungefär vid den summan håller det sig ännu i dag. Det är bevis på, att man kan sköta postverket så, att allmänheten är nöjd och att det gifver öfverskott åt statskassan. I detta land fans för öfrigt ungefär vid den tid, då postverket infördes i Sverige, en lokalpost i Paris, anlagd af enskild person 1653. Den kallades »petite poste», till skilnad från statsposten, som kallades »grande poste», samt ombesörjde för enskild räkning kringföring af bref och äfven större försändelser. Men när staten kom underfund med, att denna rörelsegren bar sig, så beslöts att draga in den till staten. Sammalunda har skett i andra länder, der enskilda personer till en början hafva infört denna postföring. Så i England, der man 30 år senare införde den så kallade »penny post». Man kom snart under fund med, att den skadade postverkets intressen och icke beredde korrespondenter den säkerhet och den kontroll, som man ansåg behöflig, och derfor anställdes af dåvarande generalpostmästaren, en hertig af York, rättegång mot denna post, man visade att den skadade postverkets intressen, och oaktadt det icke fans någon lag, som stadgade postregale, så vann dock kronan denna rättegång och tog ifrån penny post dess rörelse. I Wien infördes 1800 »kleine Post», som den kallades; den existerade en tid, till dess att staten öfvertog densamma. Äfven i Berlin infördes en sådan »liten post», som ombesörjde kringbäring af bref, men det preussiska postverket inrättade i dess ställe år 1827 en lokalpost eller »stadspost», såsom den kallades, ehuru till-

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.

(Forts.)

hörande staten, och det är, såsom jag kan finna, först efter utfärdandet af den nya postlagen 1871 som det är uttryckligen medgifvet för enskilde att fortskaffa lokalpost. Denna lag tillkom för öfrigt under särskilda förhållanden; man ville skapa något gemensamt för Tyskland, som hade olika stadganden för olika konungariket och hertigdömen, och man måste då se till, att man icke inskränkte den frihet, som förut i en del stater fans. Man hade förut måst inlösa postregalet från Thurn und Taxis, hvilket kostade 9,000,000 riksmark. Efter hvad jag hört, är man dock icke nöjd med den anordning, som nu finnes i Tyskland, utan sträfvar efter att få ett postmonopol, lika utsträckt och inkomstbringande som i Frankrike och England. I sistnämnda land är nettointkomsten af postföringen den största. England tager årligen in nära 4,000,000 pounds derpå; det gör ingen annan stat.

När man här åberopat Norges exempel, så vill jag nämna, att det icke alls passar in med de förhållanden, som vår regering försvarat, det tjenar tvärtom till stöd för utskottets åsigt, att den enskilde icke har rätt att göra intrång, der staten har öfvertagit postföringen såsom sin angelägenhet. Det är uppgifvet för mig, att det skulle vara sju städer i Norge, som hafva bypost — kanske är det dock flere — men det är genom uttrycklig lag förbjudet att införa bypost i den stad, der postverket ombesörjer lokalpostföringen. Sålunda talar förhållandet i Norge, såsom jag nyss hade äran säga, för utskottets åsigt. Jag beklagar, att man icke redan stiftat en lag, som tydligen bestämt, hvilken utsträckning postregalet har hos oss, men då här icke finnes någon lag, så måste man vädja till allmännyttan, och den fordrar, att icke någon inblandning sker af enskilde. Hvad som här skett, är icke till någons fördel, och skulle det komma att utsträckas än vidare, så är jag säker, att det icke blir till fördel hvarken för den enskilde eller för postverket.

Man har här omtalat enskilda personer, som i Stockholm gjort försök att införa lokalpost. Det är en verksamhet, som förtjenar det erkännande, hvilket kommit dess upphofsman Mallén till del, men hans verksamhet gick icke ut på att göra intrång i statens postverksamhet och beröfva den en del af dess inkomster, under det att den fick hafva sina utgifter oförminskade, utan att komplettera postverksamheten genom att hopsamla breven och föra dem till postkontoren. Det var icke en *konkurrerande* utan en *supplerande* verksamhet; det är det, som gör skillnaden så stor.

Den förste ärade talaren sade, att det fans icke någon rimlig möjlighet att kunna neka bolaget att få fastställelse på den bolagsordning, som inlemnades, samt att regeringens ledamöter hade att handla under embetsmannansvar, och att, om konstitutionsutskottets ledamöter skulle handlat under ett sådant ansvar, skulle de icke kommit fram så lättvindigt med denna anmärkning — möjligen föllo icke orden så, men så tycktes mig åtminstone vara hans mening. Mig förefaller det, som om det varit den lättaste sak i verlden att vägra fastställelse på denna bolagsordning. Hvar finnes den författning, som berättigar enskilde att sysselsätta sig med postbefordring? Näringsfrihetsförordningen talar om att föra *varor* från ort till annan, men bref och brefkort kunna väl icke hänföras till varor, och med 107 § regeringsformen för ögonen,

hvilket lagstadgande såsom bekant kräfver, att statsrådets ledamöter i sina rådslag städse iakttaga rikets, d. v. s. det allmännas, sannskyldiga nytta, hade det, så vidt jag förstår, varit ofantligt lätt att vägra den sökta fastställelsen. För öfrigt hade regeringen kunnat göra sådana inskränkningar, som utskottet påpekar; den hade kunnat gå ännu längre och svara, såsom ock må hända klokast varit, att då denna fråga berörde Riksdagens bevillningsrätt och berodde på den lagstiftning, som tillhörde Konung och Riksdag gemensamt, så kunde bolaget för närvarande icke få utöfva sin verksamhet, utan finge ansökningen hvila, till dess framställning skett hos Riksdagen. Det skulle, synes mig, hafva varit det lämpligaste svaret, och derigenom hade man, enligt min åsigt, icke underlåtit att handla under det embetsmannansvar, hvars betydelse för mig icke är främmande och som jag därför ställer mycket högt.

För öfrigt tror jag, att konstitutionsutskottets ledamöter alldeles icke varit ledna af något begär att göra anmärkningar. Skulle de hafva varit det, så förefinnes ju ändå både ett och annat, som synes af utlåtandet, till exempel frågan om inskrifningsanslaget, som lämpat sig att anmärka. När pluraliteten i utskottet icke med anledning deraf vidtagit någon åtgärd, så synes den mig hafva varit ledd af ganska mycken moderation, ja många påstår af allt för mycken moderation.

Man har här framhållit, att det skulle vara löjligt att kalla dessa postmärken för myntrepresentativ. De äro dock tryckta och graverade förbindelser, och sådana har åtminstone, enligt en temligen gängse föreställning, allmänheten icke rätt att utan särskildt tillstånd utgifva. De äro således icke alldeles jemförliga med rakpoletter och ångbåtspoletter. Det var för öfrigt ett yttrande, som jag återfann i sökandenas bemötande af poststyrelsens utlåtande i ämnet. Åran af denna argumentation tillkommer således icke den förste talaren, utan sökandena.

Poststyrelsen har i sitt utlåtande gått så långt som den kunnat under den åsigt, dess chef hyste, nemligen att bolagets verksamhet icke innefattade något intrång i postregalet.

Hvad ordet »skulle» beträffar, som den förste talaren gjorde så mycket väsen af, så är det ju, när man reciterar och dervid begagnar oratio obliqua, mycket vanligt att man lägger till ordet »skulle», för att säga att det icke är ens egna ord eller öfverensstämmande med ens egen åsigt. Så har utskottet gjort.

Den kulturuppgift, som postverket skall hafva sig anförtrodd, ansåg den förste talaren att det ändå kunde fylla. Jag tror icke att postverket kan göra det, om dess inkomster allt mer och mer afsküras, utan att utgifterna minskas, ty derigenom blir förmågan att göra brefbefordringen snabb och inrätta flera postanstalter förminskad. Detta är det första steget, men om det får passera, så komma snart andra, och, efter hvad jag hört, skall redan nu ligga hos regeringen en ansökning att få inrätta stadspost i Göteborg. Den kommer väl sedan att utsträckas till andra städer, i fall Riksdagen gillar detta förfarande. »Principiis obsta», heter det. Utskottet har, icke främmande för den pligtkänsla ett bland Riksdagens största förtroenden måste framkalla, trott sig i förevarande fall böra handla efter denna regel.

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

Men huru man nu må besluta om utskottets memorial, icke kan jag föreställa mig, att beslutet kommer att innefatta något gillande af den åtgärd, som varit föremål för utskottets uppmärksamhet. Huru vida den kan föranleda till någon annan åtgärd, tillkommer det icke utskottet att bedöma, men det skulle vara kärt för utskottet, om icke något yrkande härom framställes, ty utskottets ledamöter hafva icke åsyftat att göra det oangenämt för regeringens ledamöter, som ändå hafva en ganska tung börda, utan blott åsyftat att skydda postverkets rättigheter och allmänhetens intressen, och då tror jag, att vi med jemmmod kunna uppbära de temligen hårda och kanske icke fullt rättvisa anmärkningar, som blifvit framställda mot konstitutionsutskottet. Jag har intet yrkande att göra.

Herr vice talmannen: Hufvudpunkten i den nu föreliggande frågan, sådan den af konstitutionsutskottet blifvit framställd, är ju, om befordringen af lokalbref är ett regale för postverket, tillhörande detta uteslutande, eller icke. Uteslutande på uppfattningen af denna fråga måste bedömandet af regeringens handlingssätt i frågan vara beroende, och då jag i det afseendet helt och hållet sluter mig till den uppfattning, som den förste ärade talaren så synnerligen väl och fullständigt uttalade, så kan jag icke underlåta att i det afseendet yttra några ord. Vid behandlingen af frågan, och då poststyrelsen var i tillfälle att yttra sig, uttalade styrelsen bestämdt den åsigt, att postregalet icke blifvit utsträckt till befordrande af lokalbref. Den tvekan, hvilken konstitutionsutskottet inlagt i poststyrelsens yttrande genom införande af ordet »skulle», står helt och hållet för konstitutionsutskottets räkning, ty ordet »skulle» fans, såsom redan blifvit upplyst och erkänt, icke i poststyrelsens yttrande. Hade det funnits i styrelsens yttrande, så hade det inneburit en tvekan, men då det icke fans, innebar yttrandet icke någon tvekan, och jag kan icke annat än uttala den åsigt, att det hade varit önskvärdt, om konstitutionsutskottet hade bestämdare inlagt denna tvekan för sin egen räkning och icke påbördat poststyrelsens densamma.

Sedan vi af den förste talaren fått en fullständig utredning af förhållandet i äldre tid med denna lokalbrefbäring, hvaraf uppenbarligen framgår, att hittills icke något sådant åskådningssätt gjort sig gällande, som att den skulle vara ett regale, så förefaller det ytterst egendomligt och i konstitutionellt afseende särdeles betänkligt, att konstitutionsutskottet uttalat den åsigten, att »då Kongl. Maj:t och Riksdag, hvar och en med den befogenhet, honom tillkommer, ordnat och bestämt afgiften för befordran af lokalbref, synes det utskottet vara uppenbart, att postverkets regale numera blifvit utsträckt till befordran af jemväl sådana bref, som vexlas mellan personer, hvilka uppehålla sig i samma stad, köping eller by». En så utomordentligt vigtig sak som en utsträckning af den regala rätten, hvilken i alla fall, fastän den ligger i statens händer, icke är något annat än ett monopol och följaktligen något, hvarför regeringsformen synes varna, en sådan utomordentligt vigtig sak anser konstitutionsutskottet kunna indirekt afgöras derigenom, att Kongl. Maj:t föreslår Riksdagen att bestämma ett visst porto för lokalbrefs befordran och utbyta den afgift, som hittills gått till bref-

bärarne, mot en afgift, som endast skulle ingå till postverket. Om verkliga från sådana beslut dylika indirekta slutsatser kunna ledas, då bör man vara mycket försigtig att fatta beslut i sådana frågor, och man lär då icke veta hvad man besluter, när man bifaller hvad som i sig sjelf synes vara klokt. Jag är alldeles af samma åsigt, som vid ett tillfälle blifvit af den förste talaren uttryckt, att den ekonomiska lagstiftningen, som tillkommer Kongl. Maj:t, icke är tillräcklig att förbjuda passagerare att föra bref och visserligen icke heller att förbjuda befordran af lokalbref, då sådant icke ligger i de författningar, som förut blifvit i grundlagsenlig ordning fastställda, och efter mitt förmenande är det också af den största vikt, att regeringen tillser, att den enskilde medborgaren får åtnjuta sina lagliga rättigheter, och att således icke några obestämda slutsatser af riksdagsbeslut, som faktiskt äro fattade i helt annat syfte, utdragas i den riktning, att dessa rättigheter blifva förminskade.

Den siste talaren yttrade, att då denna fråga berörde Riksdagens bevillningsrätt och var beroende af den lagstiftning, som af Konung och Riksdag gemensamt kunde komma att träffas, borde af denna anledning ansökningen afslagits. En fråga, hvilken har ett så indirekt sammanhang med bevillningsrätten, att denna endast kan inverka på det belopp, hvartill befordringsafgiften kan komma att uppgå, kan väl icke sägas beröra Riksdagens bevillningsrätt i den mening, att den skall hänskjutas till Riksdagen, och skulle hvarje fråga, som är beroende af den lagstiftning, som af Konung och Riksdag gemensamt kan komma att träffas, afslås af det skälet, så beklagar jag en hvar, som har någon framställning att göra till Kongl. Maj:t, ty man skulle då icke få många sådana bifallna.

Min öfvertygelse är således, att det beslut, som af Kongl. Maj:t i detta ärende blifvit fattadt, är det enda, som lagligen kunnat fattas, utan att träda enskilde medborgares rätt för nära, och då Kongl. Maj:t i samma beslut till på köpet gjort det förbehåll, att det bolag, som nu erhållit rättighet att befordra lokalbref, skulle vara underkastadt den lagstiftning — märk: »lagstiftning», icke godtycklig tillämpning af hittills gällande föreskrifter — som kan komma att träffas, så synes mig sannerligen, att Kongl. Maj:t i detta ärende har gått särdeles försigtigt och mycket välbetänkt till väga.

Jag anhåller, att betänkandet måtte läggas till handlingarna, då detta är det enda yrkande, som i denna kammare kan framställas, med undantag af det, hvilket icke ens konstitutionsutskottets ledamöter trott sig kunna framställa.

Herr Casparsson: Den förste ärade talaren började sitt anförande med att beklaga, att konstitutionsutskottet icke hade tillämpat 106 § regeringsformen, och han slutade sitt anförande med samma beklagande. Hela hans anförande gick för öfrigt ut på att visa, att utskottets anmärkningar vore obefogade. Vid sådant förhållande förefaller det mig underligt att, på samma gång han sjelf anser anmärkningarna obefogade, han ändock vill, att konstitutionsutskottet skulle hafva föreslagit den vida strängare åtgärden, som läge i tillämpandet af 106 §, än den mindre stränga, som utskottet nu vidtagit.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

Han nämnde äfven, att han skattade parlamentarismen högre än kanske någon annan i kammaren. Men jag hemställer till herrarne, huru vida det verkligen skulle hafva gagnat parlamentarismen att bringa den nu förevarande frågan eller de af reservanterna anmälda förhållandena under riksrättens pröfning. För min del tror jag icke, att ett sådant förfarande skulle hafva varit gagnande för parlamentarismen. Utskottet har därför nu i stället tillämpat 107 § regeringsformen, hvilken paragraf handlar om det fall, då statsrådets ledamöter icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta. Jag tror icke, att det är öfverensstämmande med rikets sannskyldiga nytta att skapa en med postverket konkurrerande anstalt, och det har förefallit mig egendomligt, att samma regering, som nu framställt förslag om skatt på telefonanläggningar, icke tvekat att skapa en konkurrent till postverket.

Hvad som för mig varit det mest bestämmande att deltaga i anmärkningarna, har varit sjelfva åtgärden att lemna koncession åt aktiebolaget »Stadsposten» på den, enligt mitt förmenande, mycket sväfvande och oklara ansökning, som bolaget hade uppställt. Denna ansökning lydde nemligen sålunda, att »inom Stockholm och möjligen någon annan af rikets städer få ombesörja distribution af tidningar och tidskrifter samt befordra lättare försändelser af alla slag». Hvad menas nu med »lättare försändelser af alla slag»? Hade bolagets mening varit, hvilket är mycket möjligt, att derunder inbegripa äfven bref och brefkort, då föreställer jag mig, att det varit bolagets skyldighet att med klara ord uttrycka en sådan afsigt, då detta i så fall skulle utgjort den viktigaste delen af bolagets verksamhet. Men så har icke skett. Hade detta varit tydligt uttryckt, då tror jag, att det varit föredragande statsrådets ovilkorliga skyldighet att, jemlikt 10 § regeringsformen, inhemta generalpoststyrelsens utlåtande. Men denna uraktlåtenhet kan nu ursäktas dermed, att det icke var klart uttryckt i ansökningen. Att regeringen sjelf fattat denna sak såsom sväfvande och otydlig, det synes af resolutionen, som innehåller, »att, *derest* den till bolagets uppgifna ändamål hörande befordran af lättare försändelser vore ämnad att jemväl omfatta bref eller brefkort, Kongl. Maj:t ville på särskild anmälan af bolaget bestämma de vilkor, under hvilka dylik befordran finge ega rum». Såsom jag förut nämnde, har det för mig mest anmärkningsvärda varit den omständigheten, att den tillförordnade regeringen lemnat sitt bifall till en ansökning, hvars ändamål varit affattadt i så oklara ordalag som denna.

Den ärade talaren nämnde äfven något om embetsmannans ansvar, och jag erkänner villigt, att det är mycket lättare att i ett Riksdagens utskott, der man icke har något sådant ansvar, göra anmärkingar mot ett regeringens beslut, än att såsom Konungens ansvarige rådgifvare besluta. Men jag tror likväl, att, om regeringen hade dröjt med att lemna koncessionen och först inhemtat generalpoststyrelsens yttrande, hvilket, när regeringen sedermera fann för godt att infordra detsamma, innehöll, att generalpoststyrelsen »*icke kunde annat än anse synnerligen önskvärdt att från de särskilda slag försändelser, som kunde komma att af stadsposten befordras, bref och brefkort blifve uteslutna*», jag tror — säger jag — att regeringen med sitt

embetsmannans ansvar i sådant fall kunnat med stöd af detta generalpoststyrelsens utlåtande förvägra bolaget att befordra bref och brefkort.

Det har i förbigående äfven talats om Mallén och hans gångpost. Jag mins nog honom från min ungdom. Han hade visserligen, äfven han, en »kulturuppgift» att fylla, och att han efter slutad verksamhet rönt erkännande både af generalpoststyrelsen och chefen för finansdepartementet, det förundrar mig icke. Men denna fråga inverkar icke på den nu föreliggande, ty hans uppgift var endast att befordra bref till postverket. Att han utsträckte sin verksamhet till att befordra bref äfven från postverket, det visste jag icke, men han utöfvade i allt fall icke någon konkurrerande verksamhet.

Det har äfven sagts, att det skulle vara orätt att underkasta allmänheten en så »olidlig tunga» som att icke få befordra sina bref på sätt den själf finner för godt. Det var åtminstone ingen kompliment åt postverket att påstå, att en olidlig tunga skulle hafva förefunnits, innan stadsposten inrättades.

Hvad de anmärkningar beträffar, som blifvit framställda mot den senare delen af utskottets betänkande, eller i fråga om regeringsbeslutet af den 18 november 1887 i förevarande ämne, så har jag icke deltagit i beslutet härom och behöfver således i detta fall icke ikläda mig något ansvar för utskottets utlåtande. Men jag tror dock att detta äfven i denna del icke förtjenar den stränga dom, som den förste talaren derom fälde, då han uppställde jmförelsen mellan frimärken och mat- eller rakpoletter, hvilken jmförelse för öfrigt torde vara något haltande.

Hvad nu konstitutionsutskottets beslut att framställa anmärkningar beträffar, så tror jag mig, för min del, hafva vid föregående tillfällen tillräckligt visat, att jag ingalunda är benägen att upptaga onödigtvis framställda anmärkningar. Så uppträdde jag t. ex. emot de anmärkningar, som af konstitutionsutskottet framställdes vid 1874, 1875 och 1880 års riksdagar. Men regeringens behandling af denna fråga om stadsposten har verkligen varit sådan, att jag inom utskottet icke kunnat motsätta mig dess beslut att låta den komma till Riksdagens kännedom. Jag är fullkomligt öfvertygad derom, att det hvarken bland utskottets eller kammarens ledamöter fins någon, som vill drifva saken längre än dit den för närvarande har kommit. Att åter tillsluta ögonen och ingenting säga beträffande denna fråga, det har jag, för min del, ansett icke vara förenligt med bestämmelsen af den åberopade 107 § regeringsformen. Jag har genomgått åtskilliga af de anmärkningar, som icke blott under det nya, utan äfven under det gamla representationskicket, tid efter annan framstälts, men jag har icke funnit, åtminstone under det nya representationskicket, någon anmärkning, som, enligt min åsigt, haft så goda skäl för sig som den nu förevarande.

Den förste talaren anmärkte äfven, att utskottet skulle hafva sagt, att det nu omhandlade regeringsbeslutet *kränkt* Riksdagens bevillningsrätt. Så strängt har utskottet icke yttrat sig, utan har endast sagt, att ett fortgående på denna bana skulle »*inskränka*» Riksdagens bevillningsrätt, och det uttrycket tror jag att utskottet kan försvara.

Jag har icke något yrkande att framställa, men utskottets rätt att i detta fall uttala sitt: »gif akt», tror jag icke kan bestridas.

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

Herr Rundbäck: Då det ser ut, som om man här ville hänga upp hela denna sak på den frågan, huru vida postverkets regale skulle hafva en tums längre eller kortare utsträckning, så tror jag, att det skulle kunna vara skäl att betrakta frågan ur några andra synpunkter, hvilka föranlett utskottet att bringa ärendets handläggning hos regeringen till Riksdagens kännedom. Jag tillåter mig därför att i korthet och i ett sammanhang framställa några af de anmärkningsanledningar, som hafva bestämt mig att biträda utskottets nu vidtagna åtgärd, för att sålunda visa å ena sidan befogenheten af anmärkningen och å andra sidan halten af det försvar, som man försökt pretera till förmån för regeringens åtgärd.

Enligt mitt förmenande fins det flera anledningar till anmärkning, gällande dels frågans formella behandling och dels sjelfva saken.

Hvad sålunda först angår frågans formella behandling, så, om jag betraktar densamma vid den tillförordnade regeringens sammanträde den 7 oktober, kan det väl icke annat än anses högst anmärkningsvärdt, att ett sådant ärende som detta blifvit föredraget utan att förut hafva genomgått en sådan beredning, som grundlagen uttryckligen fordrar. Det ligger alldeles klart äfven för ett barns blick, att en sådan fråga som denna på det närmaste berör postverket och för den skall äfven hör till finansdepartementets lika väl som till civildepartementets beredning. Men när nu frågan inkom till Kongl. Maj:ts civildepartement, så behagade den tillförordnade chefen för detta departement, jag vet icke af hvilken anledning, behålla handlingen för sig, utan att delgifva densamma chefen för finansdepartementet, hvadan således hvarken denne eller poststyrelsen fick tillfälle att yttra sig deröfver, ehuru just detta departement och denna myndighet voro mest intresserade af frågan och från dem den bästa utredningen kunnat lemnas. Det har väl sällan funnits något ärende, som haft så goda garantier för en omsorgsfull beredning som just det ifrågavarande, hvilket egentligen skulle hafva behandlats af två departement och, innan det slutligen föredrogs inför Kongl. Maj:t, bereds äfven af poststyrelsen och sedermera inför statsrådsberedningen. Men trots detta har detsamma lätt och ledigt slunkit igenom, såsom den simplaste bagatell af hvardagligaste slag.

En annan anmärkningsanledning, som jag icke heller kan underlåta att framhålla, och som här af flere talare redan blifvit berörd, är den, att denna fråga verkligen är af den natur, att hon nära rör Riksdagen och dess bevillingsrätt, ty postmedlen höra under bevillningen och dermed ock under Riksdagens domvärjo. Här af blir då följden, att inga åtgärder eller anordningar, som åsyfta och tydligen medföra ändringar i postverkets inkomster, gerna kunna eller böra vidtagas utan att Riksdagen åtminstone fått höras derutinnan. Det synes mig vara en skyldig grannlagenhet mot Riksdagen, och denna grannlagenhet bör man väl icke heller underlåta att iakttaga, då man så mycket talar om grannlagenhet mot enskilde och deras intressen.

Dessutom ber jag få påpeka en annan ganska egendomlig anmärkningsanledning, ehuru den just icke egentligen berör sjelfva saken. Kongl. Maj:ts tillförordnade regering har nemligen till sitt beslut af den 7 oktober fogat ett tillägg, hvori regeringen säger, att, i fall meningen med uttrycket »lättare försändelser af alla slag» äfven skulle

inbegripa bref och brefkort, bolaget då skulle få inkomma med ny anmälan i ämnet, emedan Kongl. Maj:t i den händelsen behöfde taga ärendet i förnyadt öfvervägande. Nu kan detta tillägg tydas antingen så, att regeringen icke visste eller anade, hvad som låg under uttrycket »lättare försändelser». Men om så var fallet, hade väl det rimligaste och naturligaste varit, att regeringen skickat ärendet tillbaka till sökandena för att få nödig upplysning, innan frågan afgjordes; ty att först afgöra ärendet och sedan fråga sökandena, hvad de åsyftat med sin begäran, förefaller temligen kuriöst. Eller också kan tillägget tydas så, att regeringen verkligen vetat eller åtminstone anat, hvad uttrycket innebure, och då hade regeringen ovilkorligen bort höra poststyrelsen. Nu säger man visserligen, att det behöfde regeringen visst icke göra, ty regeringen visste förut hvad postverket skulle säga, nemligen att det skulle beklaga sig, om något intrång gjordes i dess rättigheter. Ja, men just därför att man misstänkte, att poststyrelsen skulle beklaga sig, hade det varit skäl att infordra dess yttrande och höra skälen till sådana beklaganden, hvilka skäl möjligen skulle kunnat verka ett helt annat regeringsbeslut.

Hvad sedermera beträffar ärendets behandling vid regeringens senare sammanträde den 18 november, så har jag och många andra inom utskottet hyst den åsigten att, sedan regeringens ögon nu blifvit öppnade för följderna af den medgifna koncessionen och hon kunde förutse de förluster, som skulle drabba postverket, regeringen hade bort, om icke förvägra koncessionen beträffande bref och brefkort, dock i möjligaste mån oskadliggöra konkurrensens verkningar för postverket. Men i stället vidtog nu regeringen den åtgärden att bevisa bolaget en ytterligare nåd, derigenom att det tilläts begagna egna frimärken. Äfvenledes anser jag det vara förtjent af anmärkning, att regeringen vid detta tillfälle icke stipulerade några betryggande garantier för allmänheten, hvarigenom brefs befördran genom enskilde skulle ske på behörigt sätt, så att allmänhetens bästa tillgodosågs. Nu inskränkte sig regeringens åtgärd till att fastställa några reglementariska föreskrifter i syfte att reglera förhållandet mellan de båda postverken. Men man saknar äfven der nödiga ansvarspåföljder, i fall bolaget icke ställer sig dessa föreskrifter till efterrättelse.

Om dessa anmärkningar blifvit gjorda med afseende på frågans formella behandling, så är det ändå viktigare hvad som kan anmärkas beträffande sjelfva saken. Detta gäller dels allmänheten och dels postverket.

Hvad allmänheten beträffar, så har den hittills på ett tillfredsställande sätt fått sin brefbefördran besörjd så väl inom som utom Stockholm. Den har därför icke känt något behof af den nu skapade inrättningen, och jag tror icke heller, att den skall blifva särdeles tacksam därför, emedan stadsposten skall föranleda till så många misstag och förvexlingar och derigenom förorsaka så många obehag och förluster, att den skall göra allmänheten ganska stor skada. Sida vid sida skola stå tvenne postverk, som hafva olika postområden. Det är en skilnad, som en stor del af allmänheten icke känner och kanske aldrig kommer att känna. Vidare hafva dessa postverk olika lädor bredvid hvarandra, med olika rätt att mottaga bref, samt äfvenledes

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

olika frimärken med olika valörer, hvilket allt skall göra den ena villan värre än den andra. Der kommer t. ex. en person och lägger i bolagets breflåda ett bref, stäldt till adressat utom Stockholm. Då skall detta bref föras till centralpostkontoret, som skall vidare befordra det samma, genom hvilken omgång brefvets fortkomst försenas. Är då tillika brefvet försedt med bolagets frimärke, så kommer det att anses såsom ofrankeradt, och då få både afsändaren och adressaten betala postportot, således en dubbel afgift, ledande till ytterligare beskattning af allmänheten blott för detta bolags skull.

Är åter brefvet försedt med statens postmärke, då blir genom denna omgång endast brefvets fortkomst försenad.

Lägger jag åter i bolagets låda ett bref, adresserat till någon inom Stockholm och försedt med statens postmärke, då skall det gå till statens postkontor och sedan till adressaten vidare befordras. Åter tidsutdrägt.

Lägger jag å andra sidan i statens postlåda ett bref till adressat i Stockholm och försedt med bolagets frimärke, då blir det behandladt såsom ofrankeradt o. s. v.

Många andra olägenheter och förvexlingar kunna genom stads-posten uppstå, så att man häraf lätt finner, att allmänheten icke skall blifva mycket tacksam för denna regeringens omsorg till några enskildes förmån.

Men största olägenheten skall dock postverket komma att vidkännas, när det dels får åtskilligt besvär med att hålla reda på det konkurrerande bolaget och se till, att det följer gifna föreskrifter, och dels genom detta bolag kommer att ovilkorligen lida en minskning i inkomsterna, utan att denna motsvaras af någon nedsättning i dess utgifter. Sedan postverket för närvarande utvecklat sig på ett mycket prisvärdt sätt och kommit till den ståndpunkten, att det icke blott kan bestrida sina utgifter, utan äfven lemnar öfverskott, då är det hårdt att tänka sig att man nu, just när postverket kommit derhän, sålunda kringskär dess inkomster, hämmar dess utveckling och rifver sönder den organisation, som det nu fått fullfärdig.

Det är på grund af dessa skäl, som jag för min del biträdt den åtgärd, som konstitutionsutskottet beslutat vidtaga, nemligen att bringa saken till Riksdagens kännedom.

Hvad nu häremot blifvit anfördt å motsatta sidan synes mig hufvudsakligen röra sig kring den frågan, huruvida det varit Kongl. Maj:ts regering förbjudet att säga ja till sökandenas framställning. Jag tror icke, att något sådant förbud finnes. Men lika visst tror jag, att det icke fins någon lag, som förbjuder regeringen att säga nej; och i sådant fall reducerar sig frågan derhän, att det stått i Kongl. Maj:ts fria skön att göra hvilket han behagade. Men om det således låg i regeringens fria skön att säga antingen ja eller nej till ansökningen utan hinder af någon skrifven lag, så gifves det dock en oskrifven lag, som alltid borde stå för hvarje regerings ögon, nemligen den lag, som fått sitt uttryck i den gamla romerska sentensen: »salus publica summa lex esto», det är uttydt: det allmännas väl skall vara högsta lagen och högsta målet för regeringens sträfvan.

Nu säger man vidare i fråga om postregalet, att det från början

icke blifvit bygdt på fullt säkra juridiska grunder, ty man har icke några säkra kongl. författningar i ämnet, hvilket man velat bevisa med diverse subtila juridiska invändningar. Jag vill dock påpeka, att det har varit en tid, då postverkets brefbefordran ansetts såsom kronans regale, och då fastställdes detta efter den tidens former, och dessa former måste vi likväl respektera, äfven om de icke alldeles öfverensstämman med våra. För öfrigt finnas inga senare lagar, som upphäfva den gamla uppfattningen af detta kronans regale. Jag tror alltså, i likhet med konstitutionsutskottet, att i den mån postverket utvidgat området för sin verksamhet rörande brefbefordringen, i samma mån har det ock utsträckt sitt regale. Alldeles säkert är åtminstone, att postverket faktiskt haft monopol på brefbefordringen, och ett ytterligare bevis derpå lemnar den omständigheten, att man förbjudit åtskilliga att taga befattning med brefbefordringen vid sidan af postverket, såsom ångbåtsbefälhafvare m. fl. Men om dessa icke få rätt att befordra bref, emedan sådant anses obehörigt, så vet jag icke, på grund af hvilka skäl regeringen kunnat medgifva aktiebolaget stads-posten sådana extra rättigheter, som förvägras andra.

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.*
(Forts.)

Visserligen åberopas till detta bolags förmån, att det eger lagliga rättigheter att få öppna med postverket en konkurrens, som förvägras andra, och att det därför skulle varit en kränkning af bolagets rätt och intressen, om regeringen vägrat bifall till dess ansökan, något som både vice talmannen och den förste talaren mycket starkt betonat, med tillägg att det utgör regeringens både pligt och berömmelse att kraftigt skydda de enskilda intressena; men äfven om jag gerna medgifver, att regeringen har den pligten att skydda den enskildes intressen, så ber jag dock få bemärka, att dessa intressen äro, såsom allt annat här i världen, begränsade och att de följaktligen icke äga absolut rätt gent emot andra intressen, som äfven äga laglig rätt att fordra, att de å sin sida respekteras. Om alltså ett intresse stöter emot andra, lika berättigade, så tillhör det en klok och rättrådig regering att så afväga sitt afgörande, att intet intresse blir förnärmadt. Här har nu emellertid postverkets intresse blifvit förnärmadt, på samma gång man mot Riksdagen icke handlat grannlaga.

Hvad sist angår frågan om ansvarspåföljden i detta mål, så har den förste talaren beklagat, att utskottet icke beifrat regeringens tillvägagående efter 106 § regeringsformen, hvilket beklagande jag finner från hans ståndpunkt mycket naturligt. Ty hade utskottet här tillämpat nämnda paragraf — hvartill det visserligen icke saknade formel rätt — så skulle följden uppenbart blifvit den, att utskottet skulle fått uppbära allmänhetens klander och ogillande i stället för regeringen. Ifrå-gavarande paragraf är nemligen ett vapen, som icke rimligen kan användas utan för beifran af de gröfsta statsförbrytelser af sådan art, att man icke gerna kan antaga att de ens kunna förekomma. Om man sålunda ville i ett mål af förevarande beskaffenhet styra till en riksrätt, så skulle det vara detsamma som att tillställa ett riksspektakel, som skulle utsatt utskottet och medelbart hela Riksdagen för åtlöje och ett befogadt klander. Också är jag viss, att hvar och en opartisk skall erkänna, att denna otidsenliga paragraf här icke kan anses tillämplig.

Hvad åter 107 § regeringsformen beträffar, så synes det mig all-

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.

(Forts.)

deles gifvet, att konstitutionsutskottet haft mycket god anledning att nu åberopa denna paragraf, derför att det der handlar just om sådant fel å regeringens sida, som utskottet ansett företrädesvis böra i denna sak beifras, nemligen att regeringen icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta. Hvad åter detta fel skall hafva för påföljd, det ligger nu i Riksdagens skön att bestämma. För min del tror jag dock icke, att den påföljd, som paragrafen sjelf anvisar, bör komma i fråga, helst den åtgärden synes mig både olämplig och gagnlös. Men deremot hoppas jag, att denna konstitutionsutskottets åtgärd skall leda derhän, att vår nuvarande regering vid denna eller nästkommande riksdag framlägger ett lagförslag, hvarigenom postverkets regale, äfven med afseende på befordran af lokalbref och brevkort, kan blifva närmare bestämd och helst bestämd på det sätt, att denna rätt uteslutande kommer att tillhöra postverket. Och blefve detta följden af den nu gjorda anmälan, anser jag, att konstitutionsutskottet gjort en ganska god gerning.

Herr Themptander: Endast några få ord. Då man förebrätt mig, att jag skulle hafva yttrat hårda ord om konstitutionsutskottet, har detta endast varit ett svagt återljud af den synnerligen skarpa ton, uti hvilken utskottets anmärkningar äro hållna, något som också den ärade ledamoten af utskottet, herr Samzelius, i viss mån sjelf medgifvit. Den ärade talaren på upsalabänken, herr Casparsson, har fullkomligt missförstått mig, då han vidrörde hvad jag yttrat om parlamentarismen. Mitt yttrande var ett beklagande, att 106 § regeringsformen icke blifvit här tillämpad, men icke kunde jag mena, att den paragrafens tillämpning är någon egentlig parlamentarisk åtgärd. Det är den 107 §, sade jag, som innefattar en sådan åtgärd, men då konstitutionsutskottet har emot regeringens ledamöter framställt så grava anmärkningar, som att de, genom sitt beslut, »förnärmat» — jag ber om ursäkt i fall jag förra gången jag hade ordet sade »kränkt» — statens rätt, och vidare fattat beslut, som kunde leda till inskränkning uti Riksdagens grundlagsenliga rätt, då är frågan, enligt mitt förmenande, flyttad från det politiska in på embetsbrottets område. När så är förhållandet, må det icke anses underligt att den, som är föremål för så beskaffade anmärkningar, önskar få dem pröfvade i behörig ordning och bedömda inför laga domstol, för hvilken jag lyckligtvis har en annan respekt än den siste ärade talaren.

Här har af några ledamöter talats om och mycket utförligt framhållits, hvad jag icke bestridt, eller att det faktiskt existerar ett regale för postverket, men jag har bestridt, att det omfattar äfven lokalbrefs befordran. Man har vidare sagt, att det finnes länder, såsom Norge, Frankrike och andra, der regalet omfattar lokalbrefs befordran, och man har åberopat, att det uti dessa länder finnes uttrycklig lag, som reglerar detta monopol. Ja, det är just deruti som den stora skillnaden ligger emellan vårt land och de nyssnämnda länderna. De hafva, som sagdt, uttrycklig lag, som reglerar saken, hvilket vi icke hafva i vårt land, och just saknaden af en dylik lag har gjort, att regeringen ansett sig icke kunna betaga personer, som gjort ansökan om att få utöfva en viss verksamhet, tillfälle dertill, då detta icke varit i någon lag förbjudet. Exemplen från Norge och Frankrike bevisa sålunda endast,

att det behöfves en *lagstiftning* för att man skall kunna ålägga personer en dylik inskränkning i sin verksamhet, som utskottet här åsyftar, och det vågar jag äfven påstå, att icke någon menniska kan rimligen tolka det här faktiskt existerande postmonopolet såsom medförande förbud för den enskilde att annorledes än genom postverket befordra sina bref inom en stad.

Jag har icke heller, såsom herr Casparsson förmenade, brutit i artighet emot postverket, då jag beklagade allmänheten därför att den skulle blifva underkastad en tunga, om man förbjöd den att sjelf fortskaffa sina bref inom staden. I detta afseende har nemligen ingen ändring för allmänheten skett genom stadspostens tillkomst. Ty från uråldriga tider har man här i landet haft rättighet att befordra sina bref huru man behagat, från hus till hus inom en stad. Det inträffar ju ock, såsom vi alla veta, att köpmän och industriidkare befordra hundratals bref inom Stockholm utan att därför anlita postverket. Det är i denna faktiskt existerande rättighet, som man väl genom en *lag* kan få en ändring, men icke genom något beslut, tillkommet på administrativ väg.

Det kan ock tänkas möjligheten deraf, att dessa enskilda föreningar eller bolag, som åtaga sig befordringen af bref inom städerna, kunna bereda allmänheten vissa olägenheter. Derom har man ännu ingen erfarenhet, och jag tror för min del icke, att sådana olägenheter komma att inträffa mer. Regeringen förutsåg möjligheten deraf och erkände därför ock i viss mån behofvet af en lagstiftning, som kunde reglera enskilda personers rättighet i detta afseende, och därför föreskref regeringen uttryckligen hvad utskottet också har omnämnt, ehuru dess ledamöter här yttrat sig, liksom intet skulle vara derom af regeringen stipuleradt. Regeringen föreskref nemligen, att bolaget skulle vara underkastadt tillämpningen af den förändrade lagstiftning, som beträffande enskildes rätt att befordra bref och brefkort kunde varda här i landet införd. Regeringen har sålunda vidtagit alla försigtighetsåtgärder i detta afseende, som varit nödiga. Skilnaden emellan regeringens åsigt och de talares, som här uppträdt, är sålunda, att regeringen har ansett, att något monopol för postverket i detta afseende för närvarande icke existerar och icke kan åvägabringas i annan ordning än genom ett beslut af Konung och Riksdag, då deremot utskottets ledamöter förmena, att ett beslut af Konungen i administrativ väg varit tillräckligt att utsträcka postverkets monopol till befordran af lokalbref.

En talare har anmärkt, att det erfordrades Kongl. Maj:ts tillstånd att utgifva »tryckta och graverade obligationer». Det är visserligen ett och annat bolag, som brukat begära tillstånd dertill, men Kongl. Maj:t förklarar då alltid, att hinder därför icke möter, emedan det anses vara en allmän rättighet. I detta afseende har således aktiebolaget stadsposten ej behöft till Kongl. Maj:t göra någon framställning, utan i allt fall egt full rätt att utgifva sina frimärken.

Herr greffen och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

Herr Unger, Magnus: Herr greve och talman! Mine herrar! Jag skall icke förlänga denna diskussion med återuppreparande af de i konstitutionsutskottets föreliggande memorial och nu här i kammaren för utskottets ifrågavarande anmälan framhafda skäl, hvilkas befogenhet jag ej finner vara, genom hvad deremot anförts, i någon mån försvagad, utan jag vill endast, såsom ledamot af konstitutionsutskottet, gifva till känna, att jag, som, till följd af frånvaro icke deltagit i konstitutionsutskottets ifrågavarande beslut, fullkomligt delar de af utskottet i förevarande ärende uttalade åsigtter, och jag anser mig äfven böra, såsom ledamot af konstitutionsutskottet, undanbedja utskottet hvarje beklagande i anledning af det resultat, hvartill utskottets granskning af statsrådsprotokollen ledt, likasom jag ock anser herr Themptanders insinuation, att det skulie varit politiska hänsyn, som medverkat till ifrågavarande anmälan, böra tillbakavisas af utskottet, som genom denna anmälan endast fyllt sin grundlagsenliga pligt, såsom regeringen ock å sin sida anser sig hafva i ärendet fyllt sin, och jag finner mig med så mycket större skäl och trygghet kunna tillbakavisa denna insinuation, som jag icke vet eller förstår, hvad politisk hänsyn det månde vara, som, *under nuvarande förhållanden*, skulle kunnat innebära frestelse för konstitutionsutskottet att utan iög framställa anmärkningar emot regeringen.

Jag har i detta ärende icke något yrkande att framställa.

Friherre Åkerhielm: Då jag, ehuru anslag till fortsättande i afton af dagens sammanträde nyss blifvit utfärdadt, vågar taga ordet. bör jag först anhålla om kammarens öfverseeende för det jag — sådant oaktadt — för några ögonblick ber att få upptaga tiden under den förmiddagens förhandling, som nu pågår. Jag har funnit mig dertill manad af den allvarliga och — om än ur mer än en synpunkt berättigade — dock stränga granskning, som kommit utskottet till del från tvenne af denna kammares helst hörda talare, den ene herr vice talman och den andre ingen mindre än den af kammarens ledamöter, som, efter att förr hafva uppträdt främst på kammarens främsta bänk, under detta sammanträde, om jag ej misstager mig, för första gången ytttrat sig från sin länsbänk.

Så vidt jag kunnat sätta mig in uti den föreliggande frågan och förstå densamma, är det för mig, som, i likhet med konstitutionsutskottets ordförande och dess främst antecknade 4 reservanter, anser att utskottet bort inskränka sig till första delen af det gjorda omnämmandet, nemligen af regeringsbeslutet af 7 oktober, för mig, säger jag, är det klart, att utskottet haft att röra sig inom den 107 §:s område. Visserligen har af den förste talaren framhållits en fordran på att utskottet bort uppställa anmärkningsanledningarna enligt 106 § regeringsformen, och han har ridderligt förklarad sig vilja ställa sig i ansvar enligt densamma och — med all aktning — höra en riksrättsdom uttalad. För min del tror jag icke, att något sådant domslut kan hafva varit påkalladt eller att detta tunga vapen kan hafva behöft i detta fall tillämpas eller framdragas ur den arsenal af konstitutionella rättigheter, i hvars musei afdelning det mer än gerna må slumra.

Af hvad den förste talaren yttrade har, enligt min uppfattning,

ostridigt framgått, huruledes en anmärkning enligt 106 § regeringsformen varit ganska lätt att nedgöra. I den bevisföringen lyckades den ärade talaren fullständigt. Detta har styrkt mig i min åsigt, att konstitutionsutskottet rätteligen bort framställa en anmärkningsanledning enligt 107 § regeringsformen eller, rättare, låta Riksdagen komma i tillfälle att, med anledning af 107 paragrafens ordalydelse, få känedom om ifrågavarande regeringsbeslut af 7 oktober.

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

Jag är, som sagdt, nemligen i så måtto öfverens med de första reservanterna, att det varit riktigare och mera lyckligt, om konstitutionsutskottet inskränkt sig att tala endast om *det beslut*, som fattades utaf den tillförordnade regeringen den 7 oktober.

Det står för mig fortfarande klart, att konsultativa rådgifvare, som tillfälligtvis få i uppdrag att förestå särskilda departement under tillförordnad regering, göra ett mindre lyckligt grepp i den ordinarie departementschefens portfölj, om de ur densamma framdraga ärenden af den beskaffenhet, att de, på sätt redan första paragrafen i den till granskning framlagda bolagsordningen gifver vid handen, påkalla och nödvändiggöra en grundlagsenlig beredning och utredning af sakkunnige personer, här gemensam beredning af cheferna för civil- och finansdepartementen, förutgången af generalpoststyrelsens hörande. Det står för mig vidare klart, att om en sådan utredning icke egt och icke kunnat ega rum, har det ifrågavarande kongl. beslutets fattande af den tillförordnade regeringen icke föregåtts af den utredning, som vårt konstitutionella statsskick förväntar och som det är en pligt att för all framtid såsom konstitutionel praxis häfda.

Hade postverkets utlåtande förelegat, gemensam beredning egt rum och till äfventyrs fullt rådsbord varit samladt vid den grannliga frågans slutpröfning, tror jag att denna fråga blifvit lika grundligt skärskådad som den nu först blef det då den återkom och vid den senare föredragningen den 18 november; till äfventyrs hade regeringsbeslutet i så fall blifvit ett annat. Härtill kommer, att hvad som vid den första behandlingen var oklart i bolagsordningen blef fastslaget och nära nog ditsatt genom det sätt, hvarpå Kongl. Maj:ts i den tillförordnade regeringen fattade beslut formulerades. Då deri just talas om transport af bref och brefkort på ett sätt, som redan då band Kongl. Maj:ts framtida pröfning, ligger deruti nemligen ytterligare anledning att beklaga, att detta regeringens beslut, såsom skedde, kom till. Nog hade det, under andra omständigheter, *åtminstone* kunnat lyckligare fattas i pennan. Det är att beklaga, att det blef affattadt så som det blef, ty deraf följde, att Kongl. Maj:ts senare beslut af 18 november *måste* komma att få den lydelse, som det nu fått, en lydelse som var den bästa möjliga under för handen varande förhållanden.

Då nu här föreligger ett tillfälle att enligt 107 § regeringsformen skärskåda denna fråga, vill jag för min del hafva framhållit, att det varit önskvärdt, om en fullständigare utredning och en gemensam beredning inför fulltaligt statsråd hade kunnat föregå ärendets pröfning.

Det hjälper icke om man deremot invänder, att den enskildes rätt fordrar, att, när helst han önskar drifva en rörelse, och bolagsordningen underställes Kongl. Maj:ts pröfning, Kongl. Maj:t går honom till möte och visar all den »grannlagenhet», enskild mans rätt kan fordra, ty

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

det finnes en annan grannlagenhet, som vid rådsbordet bör gå i första rummet, och det är den grannlagenhet man är skyldig staten. Derför föreligger här en uppfattning af »grannlagenheten» vid rådsbordet, som — låt vara att den är »systematisk», men då tillhör ett system, som jag icke gillar — derför föreligger här en uppfattning, som det är synnerligen lyckligt att vårt svenska konstitutionella statsskick tillåter att den framdrages ur ett särskildt statsrådsprotokoll, granskas af särskildt utsedde förtroendemän och blir föremål för öfverläggning inom Riksdagens kamrar. Om denna öfverläggning sedermera bör föranleda en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t enligt 107 § riksdagsordningen eller icke, detta är en annan sak. För min del kan jag icke finna en sådan skrifvelse påkallad. Icke dess mindre kan jag icke annat än vara synnerligen tacksam för att denna sak kommit på tal, och att de skilda grundlagsuppfattningarna fått hjert framstå. Öfvertygad om, att det är det riktigaste att här tillämpats 107 §, ber jag att få uttala den förhoppning, att den uppmärksamhet, som denna fråga till äfventyrs väckt, för framtiden skall kunna leda derhän, att den, som har att företaga slika ärenden till behandling, väl ser sig före, under hvilka förutsättningar han det gör, och väl må tänka på, att om än icke en riksrätt faller den slutliga domen öfver en rådgifvareåtgärd, så föreligger dock alltid sannolikheten af en politisk öfverläggning, der man kan komma att uttala sig öfver *systemet*. Det *system*, som ansett, att vid detta tillfälle den enskildes rätt bör gå i första rummet, kan jag, jag upprepar det, icke gilla, utan tror, att det är statens rätt, som främst och högst bör gälla. Alla omständigheter hade i föreliggande fall den 7 oktober bort leda till uppskof med ärendets pröfning till ett annat tillfälle, efter vederbörandes hörande, gemensam beredning och inför fullständigt rådsbord. Minst af alla vill jag, med den rigtning spetsen af hvad jag anmärker tager, formulera ett underdånigt skrifvelseförslag. Jag har derför intet yrkande att göra.

Herr *Lundin* instämde med friherre Åkerhielm.

Herr Samzelius: Jag ber om ursäkt, att jag för andra gången begärt ordet, men jag skall söka vara så kort som möjligt. Jag blef uppkallad af den siste ärade talarens yttrande, att utskottets anmärkning hade bort inskränka sig till ärendets behandling den 7 oktober. Jag ber då att få nämna, att då hade det blifvit en anmärkning endast i afseende på formen, men nu kom man i tillfälle att bedöma sjelfva beslutet, huru vida detta står i öfverensstämmelse med det allmänna bästa, och det är uteslutande ur denna synpunkt jag vill skärskåda detta ärende. Jag är nemligen icke så stor formalist, att jag anser vederbörandes yttrande behöfva infordras för hvarje särskild fråga. I detta fall tror jag dock, att ännets beskaffenhet är sådan, att ett yttrande bort infordras.

Jag begärde ordet vidare med anledning af en missuppfattning, hvartill den ärade talaren på kristianstadsbänken gjorde sig skyldig. Han antog, att på de ställen, der man vägrat den enskilde att befatta sig med lokalbrefbäring, har man grundat detta på tydliga lagar. Så är dock icke förhållandet. I England åtminstone hafva enskilda per-

soner åtagit sig detta. Der fans icke någon lag i detta afseende, utan endast hvad herr Rundbäck talade om, nemligen »salus publica». Derifrån har man utgått, och då intrång gjordes på postverkets område, och allmänhetens bästa icke tillgodosågs, anställdes rättegång mot vederbörande, som förbjödos att fortsätta med sin verksamhet. I Tyskland är verksamheten i detta fall så reglerad, att man vet hvad som är postregale eller icke.

Det har sagts, att hvad som icke är förbjudet kan man icke hindra den enskilde att företaga. Mig förefaller det alldeles naturligt, att postverket är ett regale. Redan Rabenius äfvensom andra författare hänföra det till »konungens nyttige regale». Huru långt det sträcker sig, derpå har dock ingen tänkt. Säkert är likväl, att om det icke kan utsträckas till hela postverkets verksamhet, så kan det icke sträcka sig till någon del af lokalbrefbäringen, som är fullt ut lika berättigad som postbefordran från ort till ort.

Jag vill påpeka ett annat förhållande. Det står i grundlagen, att Konungen eger rätt att preglä mynt, men det heter icke, att Konungen *uteslutande* har rätt dertill. Om nu ett bolag vill preglä skiljemynt, skulle detta bolag få koncession derpå, då det icke finnes i grundlagen bestämdt, att detta *uteslutande* är Konungens rätt? Myntregalet och postregalet äro likställda i alla civiliserade länder, och det finnes icke något land, der man ansett detta vara föremål för den enskildes obegränsade verksamhet. Det förefaller mig därför, som regeringen saknat full anledning att tillvägagå på sätt som skett. I de fall, der någon bestämd ekonomisk lag icke finnes, blir Konungens beslut i hvarje särskild fråga lag. Om man vid dessa beslut tager uteslutande hänsyn till rikets sannskyldiga nytta, föreställer jag mig, att beslutet bort utfålla så som jag förut antyd, och derigenom hade regeringen ingalunda riskerat något klander eller någon anmärkning af andra än möjligen af sökandena sjelfva, men deras klander borde väl icke väga tyngre än — konstitutionsutskottets, hvilket regeringen, för att döma efter den förda diskussionen, emellertid tyckes taga mycket lugt.

Herr Casparsson: Den ärade talare, som inledde debatten om denna fråga, beklagade sig, då han andra gången hade ordet, öfver den skarpa ton, som förekommer i utskottets betänkande. Jag tror dock för min del, att det är han sjelf, som skärpt tonen långt utöfver hvad utskottets betänkande innehåller. Han sade första gången han yttrade sig, att utskottet hade sagt, att beslutet *kränkt* Riksdagens rätt, men han ändrade sig sedan och sade, att det *förnärmat* Riksdagens bevillningsrätt. Det är möjligt, att ordet *förnärma* finnes i utskottets betänkande, ehuru jag icke ännu kunnat finna det, men på sid. 9 säger utskottet: »Det kan således icke tillkomma Kongl. Maj:t att i administrativ väg, utan Riksdagens hörande, inskränka betydelsen och verkan af denna bevillningsrätt genom att gifva sanktion åt företag, som hafva till följd, att staten beröfvas någon del af hvad genom den ifrågavarande bevillningen eljest skulle ingått till statskassan.» Men att »inskränka betydelsen» af Riksdagens bevillningsrätt är dock icke detsamma som att förnärma denna rätt. Hvad deremot beträffar hans önskan att man här skulle tillämpat 106 § regeringsformen, så vid-

Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.
(Forts.)

*Konstitutions-
utskottets
décharge-
betänkande.* håller jag fortfarande den uppfattning, att det skulle varit icke blott det största *konstitutionella* utan äfven det största *parlamentariska* missgrepp, utskottet under nuvarande förhållanden kunnat begå.

(Forts.)

Herr Wærn: Man har här mycket bestämdt framhållit den åsigten, att statens rätt i förevarande fall skulle vara förnärdad; och man har ansett granlagenheten fordra, att åt denna statens rätt tillerkändes mera vikt än åt den enskildes. Statens rätt skulle nemligen vara grundad på dess pekuniära intresse vid fullgörandet af de funktioner, hvilka äro en följd af brefbefordringen, som staten förbehållit sig. Men antages denna grundsats, skulle Kongl. Maj:t göra, och vi tillse att det blefve gjort, så stort afseende på statens rätt, att man på denna grund finge neka den enskilde att verkställa något, hvartill han dock vore lagligen berättigad; och hvad som här gäller den enskilde, måste äfven antagas vara giltigt för bolag.

För min del får jag mot sådana åsigheter på det liffigaste protestera, och jag måste göra det så mycket mer, som här icke är fråga om något af Konung och Riksdag grundadt monopol, utan skulle dessa grundsatser göra sig gällande på administrativ väg. Staten har äfven både post, jernvägar och telegrafinrättningar, och skulle sådana grundsatser, som granlagenheten med afseende på dessa inrättningars pekuniära fördelar, blifva de bestämmande med hänsyn till, huru vida åt den enskilde må medgifvas att utöfva sin lagliga och ingen förnärmande verksamhet, så komme det ovilkorligen att leda till mycket godtyckliga förhållanden. Det finnes ju konstitutionella rättigheter, hvaregenom den enskilde tillerkännes fri verksamhet. För min del hoppas jag, att aldrig den dag skall komma, då något afseende på kronans förmåner betager den enskilde skyddet för sådan hans verksamhet, som i ett fritt land bör fritt få ega rum.

Herr vice talmannen: Den ärade talaren på stockholmslänsbänken yttrade, att hvad här i frågan blifvit anfördt vore ett uttryck af det system, som anser den enskildes rätt vara det, som talar högst, under det han för sin del ansåge, att statens rätt vore det, som talade högst. Jag ber om ursäkt, om jag icke citerar hans ord ordagrant, såsom de föllo sig; må hända uppfattade jag icke rätt alla hans uttryck, men jag tror att jag icke citerat dem annorlunda än i det syfte, hvori han uttalade sig. Enligt min uppfattning är det *lagen*, som står öfver både statens och den enskildes intressen; det högsta intresse staten kan hafva är att lagen vördas, och det viktigaste för den enskilde är, att lagen af regeringen iakttages och icke i statens förmenta intresse utbytes mot godtycket. Då det enligt min tanke i den föreliggande frågan är ådagalagdt, att det varit den enskildes rätt att utöfva den verksamhet, som Konung och regering här medgifvit honom, skulle det äfven enligt min tanke hafva varit ett förnärmande af hvad som för staten är det högsta, eller lagen, och den rätt, som lagen gifver den enskilde, att vägra honom att utöfva denna rätt.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och det föredragna memorialet lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 10 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 26, i anledning af Riksdagens år 1887 församlade revisorerers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1886.

§§ 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§§ 4—6.

Lades till handlingarna.

§§ 7—10.

Kammaren biföll hvad utskottet hemställt och föreslagit.

§ 11.

Lades till handlingarna.

§§ 12—14.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 15.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 10 och 13 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 29, i anledning af väckta motioner i fråga om vården af enskildes skogar.

1 punkten.

Herr Casparsson: Då tiden är så långt framskriden och jag icke tänker yrka afslag på utskottets betänkande, utan blott vill framställa några anmärkningar mot utskottets motivering, skall jag fatta mig i största korthet. Jag anser nemligen den förhoppning, utskottet uttalar, att enskilde skogsegare skola, utan att någon tvångslagstiftning inskränker deras fria dispositionsrätt, komma till insigt om nödvändigheten af en förbättrad skogsvård, vara alldeles grundlös. Jag stöder denna min uppfattning icke blott på hvad Kongl. Maj:t, Riksdag, landsting och hushållningssällskap upprepade gånger uttalat, utan äfven på hvad skogstjenstemän frambällit beträffande den nu rådande öfverafverkningen och nödvändigheten af en skogslag. Men då, såsom sagdt, tiden är långt framskriden, vill jag icke upptaga kammaren,

*Lagförslag
ang. skyldighet
för enskilde
egare till skog
i vissa delar
af riket att
efter afverk-
ning sörja för
skogsåterväxt.*

Lagförslag
ang. skyldighet
för enskilde
egare till skog
i vissa delar
af riket att
efter afverk-
ning sörja för
skogsåterväxt.

(Forts.)

utan blott nedlägga min protest mot utskottets motivering, öfvertygad som jag är, att frågan kommer åter och måste återkomma. Något yrkande har jag icke att göra.

Friherre von Kræmer: Då den föregående ärade talaren icke gjort något yrkande, kan också jag inskränka mig till att anföra hvad jag har att säga i mer förkortad form än jag annars hade ämnat, men då han uttryckte den förmodan, att frågan skulle återkomma, tror jag och hoppas tvärt om, att han deri helt och hållet har misstagit sig; jag hoppas att detta skall vara den sista efterdyningen af det eviga sträfande, som riksdag efter riksdag, gång efter gång återkommit, att försöka inskränka den enskildes fria dispositionsrätt öfver sin skog, försök, hvilka dock lyckligtvis alltjemt visat sig vara förgäfves!

Motionären, herr Fredholm, säger, att han vid den riksdag, som tog sin början den 15 januari 1887, väckt motion om inskränkning i den enskildes dispositionsrätt öfver sin skog. »Men», fortsätter han, »efter inhemtande af innehållet i de utskottsbetänkanden, som afgifvits, dels med anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet till 1874 års Riksdag, dels med anledning af herr Peterssons i Runtorp afgifna motion år 1883, hvilka båda betänkanden varit afvikande från Kongl. Maj:ts förslag, nödgas jag här frångå mitt under förlidet år afgifna yrkande o. v. v.»

Ja, 1883 års betänkande var då verkligen mycket »afvikande», ty det var rent *afstyrkande!*

Emellertid tycker jag af det anförda framgår, att den ärade motionären år 1887 icke hade särdeles studerat litteraturen i frågan. Han har dock nu gjort bot och bättring före väckandet af denna motion, då han, såsom jag anført, berättar, att han denna gång före motionens väckande gått igenom åtminstone 1883 års lagutskotts betänkande. Jag kan icke underlåta att beklaga, att han icke utsträckt sina studier äfven till domänstyrelsens den 26 maj 1885 afgifna utlåtande, och till finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet den 5 november 1886 i anledning af sagda betänkande; antagligen skulle han då helt och hållet hafva inställt sin motion.

Jag kan icke annat än med lagutskottet finna, att det egentligen icke behöfver anföras några andra motiv mot den föreslagna lagen än de, hvilka sammanfattats i det af mig nämnda statsrådsprotokollet.

Den hufvudsakliga svårigheten med all lagstiftning rörande den enskildes dispositionsrätt öfver skogen har alltid varit det, att det varit omöjligt att bestämma sjelfva utgångspunkten. Det finnes icke något af dessa förslag, som icke börjat första paragrafen med: »enskild jord-egare vare pligtig att till skogsbörd bibehålla den egentliga skogsmarken.»

Jag hemställer till hvar och en, som känner till den svenska skogens natur, huru vida det är möjligt att bestämma, hvad som är den »egentliga skogsmarken». Jag tror till och med, att mången egendoms-egare på sin egen mark icke skall vara i stånd att afgöra den frågan. Man kan visserligen säga: dessa och dessa delar hafva af ålder blifvit kallade storskogen eller något dylikt, och detta stycke har blifvit kalladt kohagen eller någon annan hage, men någon skilnad i markens be-

skaffenhet finnes nästan aldrig. I de s. k. »hagarna» har man någon gång i tiden svedjat och derefter oupphörligt, som man säger, »buskat», d. v. s. borttagit det mesta af den uppskjutande barrskogen, så att björken blifvit förhärskande; men *marken* är så godt som enahanda som i de trakter, der barrskogen fått fortfara att råda, och hvilka man kallar »skog».

Gå vi sedan till andra paragrafen, så lyder den: »sker afverkning af skog å mark, som enligt föregående paragraf skall bibehållas till skogsbörd; — —». Men när man icke kunnat bestämma, hvad som menas med den i första paragrafen nämnda »egentliga skogsmarken», svärfvar ju således uppenbarligen både denna andra paragraf och alla de efterföljande helt och hållet i luften?

Jag tager mig dessutom friheten påpeka, att det viktigaste, som sannolikt nu för ökning af skogstillgången i vårt land kunde göras, vore att så mycket som möjligt af det, som blifvit kalladt »hagmark», måtte till skog utläggas, ty allra största delen deraf är sådan, att den icke, med nutidens åsichter om kreaturs uppfödande och utfodring, förtjenar att bibehållas såsom förhärjad skogsmark för att derpå några veckor sommartiden svältföda boskap. Betet är nemligen der af så ringa värde, att det vore mycket bättre, om, som sagdt, dylika områden kunde till skog utläggas och från betning fridlysas. Alla åtgärder, som ginge i sådan riktning, skulle dock komma att direkt motarbetas genom en lag sådan som här åsyftats, hvarigenom skogsegaren icke skulle blifva herre på all den del af sin egen mark, som *kallas* »skog», utan komma att stå under uppsyningsmännens kontroll. Det kunde då hända, att desse en vacker dag funne sig vara af olika tanke med skogsegaren angående någon åtgärd, som denne i bästa mening och af omsorg för sin skog vidtagit. Dessa tillsyningsmän kunde då, med beagnande af sin officiella *kommunala* myndighet, på många sätt chikamera en skogsegare, helst om han icke alltid vid kommunalstämmor etc. varit af samma tanke som de. Men icke vore detta rätta sättet att få honom att utvidga den mark, som faller under benämningen af »egentlig skogsmark». Troligen komme han då tvärt om att rubricera en stor del af det område, som nu kallas »skog», i stället som »hagmark», då i alla fall i södra och mellersta Sveriges provinser den största delen af den ifrågavarande marken redan är kringstängd. Genom denna enkla åtgärd att kalla den hagmark och använda den till betesändamål blefve han befriad från kontrollen.

Det är icke en småsak, mine herrar, denna fråga om hagmarken i Sverige. Enligt officiella uppgifter kan skogsmarken uppskattas till ett område af 30 millioner tunnland. Deremot uppskattas impedimenta och fjell m. m., »deri äfven inbegripet den ouppodlade betesmarken», till 40 millioner tunnland. Om man nu antager, att fjell och impedimenta upptaga ungefär hälften häraf, återstå dock cirka 20 millioner tunnland betes- och hagmark — och jag tror, att denna uppskattning är låg —, af hvilka största delen till landets fördel och båtнад skulle kunna utläggas till skog. Allt detta komme, såsom jag påpekat, att direkt motarbetas genom införandet af en tvångslagstiftning i ämnet.

Jag tillåter mig här att ur en liten redogörelse för de af Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap vidtagna storartade åtgär-

Lagförslag ang. skyldighet för enskilde egare till skog i vissa delar af riket att efter afverkning sörja för skogsätternäzt.
(Forts.)

Lagförslag
ang. skyldighet
för enskilde
egare till skog
i vissa delar
af riket att
efter afverk-
ning sörja för
skogsåterväxt.

(Forts.)

derna för skogskulturen i *det* länet anföra några ord, som jag funnit särdeles tilltalande samt rakt gående på målet och talande i sak. Författaren säger nemligen: »Ett bland de mål för skogshushållningens förbättrande inom länet, som man önskat ernå, har äfven börjat framträda såsom en frukt af hushållningssällskapets mångåriga och stortartade uppoffringar på detta område af dess verksamhet, i det ej obetydliga quantiteter af trädplantor och skogsfrön, som utdelats till allmänheten, manat till en förbättrad hushållning med de skogar, som finnas, likasom till aktsamhet om de många små trädplantor, som af naturens tysta och säkra verksamhet uppväxa, utan åtgärd af människohand.»

Här komma de ord, på hvilka jag särskildt ville fästa kammarens uppmärksamhet:

»Och dermed kan man påstå, att skogshushållningens grundval, som är kärlek för skogen, börjat få rotfäste hos den stora allmänheten.»

Detta är ej allenast väl och vackert sagdt, utan genomsant. Det bästa sättet för att åstadkomma en bättre skogshushållning är utan tvifvel vidtagandet af åtgärder, som inom hela landet sprida kärlek till skogen, och icke att motarbeta detta genom tillsättandet af kommunala tillsyningsmän, som förstå litet eller intet. Jag talar om »kommunala» tillsyningsmän; ty herr Fredholms »förbättrade» lagförslag beröfvar landstingen den rättighet, som i 1883 års reservation för dem föreslagits, att tillsätta dessa uppsyningsmän, som i stället, enligt herr Fredholms mening, skulle väljas af de kommunala myndigheterna. — Jag hoppas därför af alla skäl, att, i enlighet med lagutskottets förslag, herr Fredholms motion måtte få hvila i fred. *Requiescat in pace!*

Herr Casparsson: Den föregående ärade talaren nämnde »kärlek till skogen». Det är ett mycket vackert ord, men åtminstone beträffande slättbygden känner jag så väl till denna kärlek hos allmogen i allmänhet, att jag icke kan hafva mycket förtroende för framgången af en metod att på grund af kärlek befordra skogens återväxt. Jag har icke några »vackra ord» att framkomma med, jag vill endast anföra några prosaiska yttranden, som myndigheterna afgifvit beträffande den hittills gjorda skogslagstiftningen. Angående Gotlandslagen, som infördes redan 1869, yttrar Konungens befallningshafvande i fråga om dess inflytande på afverkningen: »det har tydligen visat sig att denna författning varit välgörande, ty derigenom har spekulationen att uppköpa och kalhugga vissa skogsområden, som förut af skogsegare bedrefs i stor skala, blifvit i betydlig mån hämmad; och till följd af de meddelade förbuden har ej mindre mängen sägverksegare afskräcks ifrån att, såsom hittills skett, planlöst sköfva sin skog, än äfven, der kontrakt om afverkning ingåtts, oftast intagits bestämmelser derom, att skog under vissa dimensioner icke får afverkas.» Detta är mycket afvikande från de uttalanden, som från motståndarnes till skogslagstiftnings sida skett, och bland hvilka motståndare jag räknar den föregående talaren, som ifrigt motsatte sig norrbottenslagens utsträckning till Vesterbotten. Beträffande norrbottenslagens verkningar säga vederbörande skogstjenstemän: »i följd af så väl den för dessa provinser

gällande skogslag som ogynsamma konjunkturer å trävarumarknaden har emellertid öfverafverkningen aftagit»; och vederbörande i Jemtlands län föreslå norr- och vesterbottenslagens utsträckning äfven till dessa distrikt. Vi se sålunda, att de lagstiftningsåtgärder, som redan vidtagits i detta hänseende, visat sig välgörande.

Efter som jag har ordet, skall jag bedja att något närmare få ingå på frågan. Hvad landet i allmänhet beträffar, måste man, då man läser berättelserna om skogsskötseln, finna tillståndet ganska bedröfligt; öfver allt eger öfverafverkning rum. Från alla delar af landet förklara vederbörande skogstjenstemän, att så är förhållandet: i *Norrbottnens* och *Vesterbottnens* lappmarksområden påginge visserligen ej någon öfverdrifven afverkning, men sådan har deremot inom dessa läns kustland af gammalt egt rum; blott norrbottenslagen har gjort, att öfverafverkningen under de sista åren aftagit. Inom *Jemtlands län* förklaras öfverafverkningen vara i tilltagande; i *Vesternorrlands* och *Gefleborgs län* vore den äfven i tillväxt. I bergslagsdistriktet, omfattande *Kopparbergs*, *Vermlands* och *Örebro län* samt södra Dalarne, jemväl af yngre skog såsom pitprops i Vermland. Från östra distriktet, omfattande *Vestmanlands*, *Upsala*, *Stockholms*, *Södermanlands*, *Östergötlands* och *Gotlands län*, meddelas, att afverkningen vore större än skogstillväxten, i synnerhet vid gynsamma virkeskonjunkturer. Uti landets sydligare delar — *vestra*, *Smålands* och *södra skogsinspektörsdistriktet* — påginge i allmänhet öfverafverkning, som jemväl omfattade yngre skog till sparrar, pitprops och läkten, allt i den mån konjunkturer och transportförhållanden vore i sådant afseende gynsamma. Såsom man finner, eger i hela riket enligt skogstjenstemännens uppgifter öfverafverkning rum, hvarför det vore en nödvändighet att häruti verka ändring genom särskild skogslagstiftning, som af vederbörande föreslås på följande sätt: för Norr- och Vesterbottens län behöfver icke något vidare göras, utom att man påyrkar blott förbud mot afverkning af växande ungskog. I Jemtlands län föreslås, såsom sagdt, införandet af norrbottenslagen; likaledes anses af vederbörande inom södra Norrlands distrikt, utom af förvaltarne inom tre revir, sådant för detta område lämpligt. I bergslagsdistriktet förordas förbud mot skogs afsalu från egendom förr än fem år efter köpet. Inom östra distriktet äro sex skogstjenstemän mot införande af särskild skogslagsstiftning, men de öfriga föreslå en återväxtlag samt förbud mot skogs afsalu från egendom före 5 eller 10 år efter köpet. Af vestra distriktets 12 tjenstemän finna endast 3 lagstiftnings ingripande obehöfligt och olämpligt; alla de andra äro för sådana åtgärder. I Smålands distrikt anser endast jägmästaren i Kalmar revir en lag obehöflig, men de öfrige 9 skogstjenstemännen föreslå olika åtgärder, hvarigenom lagstiftningen skulle ingripa. Från södra distriktet, dit Skåne, Halland och Blekinge räknas, besvaras frågan om lagstiftnings ingripande af samtliga skogstjenstemännen jakande. Såsom man häraf ser, har större delen af skogstjenstemännen ansett lagstiftnings ingripande af behöfvet påkalladt. Nu säger lagutskottet, citerande ett yttrande af dåvarande chefen för finansdepartementet, så lydande: »Då de myndigheter, hos hvilka sakkunskap i detta ämne företrädesvis torde

Lagförslag ang. skyldighet för enskilde egare till skog i vissa delar af riket att efter afverkning sörja för skogsåterväxt.

(Forts.)

Lagförslag vara att finna, sålunda enstämmigt uttalat sig emot, att lagstiftningen skulle för närvarande vidare, än som redan skett, ingripa i den enskilda skogshushållningen, har jag så mycket mindre skäl att tillstyrka vidare åtgärder o. s. v.» Således skulle icke *sakkunskap* finnas hos alla dessa, som yttrat sig för lagstiftningens ingripande? Jag är dock skyldig upplysa — och jag förmodar att detta yttrande stöder sig derpå —, att ett möte föranstaltades i Stockholm i oktober månad 1884, vid hvilket möte skogsinspektörerna enstämmigt yttrade sig mot

(Forts.)

då föreslagna lagstiftningsåtgärder. Om man läser protokollet vid detta möte, gör det hela ett ganska sorglustigt intryck. Der framställes först proposition, »huru vida särskilda utskottets åberopade förslag vore antagligt», hvilken besvarades med enhälligt nej. Derefter frågades, om mötet gillade Kongl. Maj:ts proposition till 1874 års Riksdag med förslag till förordning angående enskilde skogsegares skyldighet att efter afverkning sörja för skogsåterväxt, hvartill likaledes svarades nej. Då föreslogs till antagande skogsstyrelsens sammanjemkningsförslag, hvilket besvarades med enhälligt nej, och slutligen framställes förfrågan huru vida något annat förslag till lagstiftning för enskilda skogar nu kunde framläggas, hvarpå följde en öfverläggning, hvars resultat blef antagandet af följande förklaring, »att lag för den enskilda skogshushållningen icke kunde för våra förhållanden uppställas, hvarför lagstiftningen ej heller numera syntes dem böra härutinnan ingripa». Och det är till stor del samma myndigheter, som förut så godt som enhälligt med få undantag uttalat sig för det af lagstiftningen gjorda ingripandet.

Hvilken genomgående och för alla tider gällande humoristisk typ har icke Holberg uppstått i »Markolfus», hvilken var fast besluten att hänga sig, men icke kunde bestämma sig för i hvilket träd det skulle ske. Här har nu landtbruksakademien med stöd af 19 hushållningssällskap år 1870 uttalat sig för nödvändigheten af en skogslagstiftning. År 1874 framlade Kongl. Maj:t med instämmande af samtliga lands-tingen ett förslag till skogslagstiftning. Första Kammaren antog det-samma i hufvudsakliga delar; Andra Kammaren antog också en skogslag, men, som besluten voro olika och Riksdagen inom några dagar skulle åtskiljas, kunde en sammanjemkning icke ega rum. Redan på-följande år afgafs af dåvarande skogsstyrelsen ett förslag till samman-jemkning af de skiljaktiga meningarne, men sedan domänstyrelsen låtit höra underordnade myndigheter, och dessa uttalat sig för nödvändig-heten af en skogslagstiftning, kom man vid ett möte mellan samtliga skogsinspektörerne till det resultat, att en sådan lagstiftning vore en ren omöjlighet!

Att lagstiftningen är svår, måste hvar och en medgifva; men när det lyckats i andra länder, hvarför skall det vara omöjligt hos oss? Jag är fullkomligt öfvertygad om, att ju längre man dröjer med att införa en lagstiftning för de enskildes skogar, desto strängare måste den en gång komma att genomföras. Man har visserligen invändt mot antagandet af en sådan lag, att den alltid skall kunna kringgås; men finnes det *någon* lag, som icke kan kringgås? Till och med grund-lagen kan ju kringgås. Derpå hafva vi nyligen haft exempel, då det besynnerliga inträffat, att i en af de folkrikaste valkretsarne en person

blifvit utsedd till riksdagsman med endast *en* röst. Alla lagar kunna kringgå, det är omöjligt att förekomma.

Man har vidare invändt, att lagen i alla fall icke kan förekomma, att skogssköfning eger rum. Ingen lagstiftning i verlden kan hindra, att ofog, öfverträdelse och brott begås, men den kan inskränka dessa. Vi hafva en lag mot förfalskning och förnillning, men ändå se vi nästan dagligen i tidningarna förbrytelser af dylik beskaffenhet omnämnas. Det kan icke förekommas; men skulle man taga bort lagstiftningen härom, finge man se, hvilken verkan det skulle hafva, och så förhåller det sig äfven med skogslagstiftningen. Min öfvertygelse är, att vi måste lagstifta, och ju förr det sker, desto mindre stränga bestämmelser kunna vi tillämpa.

Jag kan till slut icke neka mig nöjet att uppläsa, hvad en *tysk* forstman yttrat om våra skogsförhållanden — ty i Sverige är man mera böjd för att lägga vikt vid utländingens omdöme än våra egna landsmäns. Han säger: »det är icke någon glädjande bild, jag här upprullat öfver tillståndet i Sveriges skogar. Jag har visat huru många moment förena sig att beröfva den af naturen så rikt utrustade halfön hennes skönaste prydnad. En barbarisk skogsdrift, det lätt sinnigaste slöseri med trä och en otrolig likgiltighet för trädplantering förena sig med ödeläggande naturkrafter att afkläda Skandinaviens stolta berg deras skogar och göra vissa landsdelars beboelighet och odling tvifvelaktig. Vi se här ett fritt, högt begåfvadt folk, som af all sin själ är fäst vid hemmets natur, likväl oafåtliga, blindt och skoningslöst, arbeta på att ödelägga ett af de första och förnämsta vilkoren för sin tillvaro». Så bedömer utländingen våra förhållanden, men vi sjelfva äro fullkomligt likgiltiga. Man säger: nej, man *kan* icke lagstifta. Vi få väl importera lagstiftare i så fall, när vi importera så mycket annat, då vi icke inom landet kunna få några, som kunna lagstifta.

Då jag anser, att man icke kan på grund af enskild motionärs framställning stifta lag i en så ömtålig och grannliga fråga, utan att framställning derom bör komma från Kongl. Maj:t, kommer jag icke att yrka bifall till motionen; jag instämmer i det slut, hvartill utskottet kommit, ehuru jag icke kunnat undgå att ogilla motiveringen.

Friherre von Kræmer: Jag vill endast yttra några få ord.

Den siste ärade talaren har talat om Gotlandslagen, och att den skulle hafva haft så välgörande verkningar. Besynnerligt förefaller det mig dock då, att i fjor en af Gotlands egna representanter i Andra Kammaren, herr Norrby, väckte en motion, i hvilken han begärde, att 300,000 kronor skulle såsom reservationsanslag för en gång beviljas för inköp af skogsmark till bildande af kronopark på Gotland, för att på *exemplens* väg verka till en förbättrad skogshushållning på ön, enär den så kallade Gotlandslagen hittills alldeles intet utträttat.

Om man genomgår domänstyrelsens redogörelse för skogarne, finner man, att mer eller mindre genomgripande åtgärder vidtagits i nästan alla län för de enskilda skogarnes vård och förbättring, men, besynnerligt nog, från Vesterbottens och Norrbottens län, der de hafva en sträng skogslagstiftning, derifrån höres rakt ingenting af i den vägen! Och från Gotland omnämnas, liksom endast för skens skull, att litet

*Lagförslag
ang. skyldighet
för enskilde
egare till skog
i vissa delar
af riket att
efter afverk-
ning sörja för
skogsätterväxt.
(Forts.)*

Lagförslag ang. skyldighet för enskilda egare af skog i vissa delar af riket att efter afverkning sörja för skogsättervärd.

skogsfrö utdelats. Låtom oss deremot se på förhållandet i Göteborgs och Bohus län, der icke någon tvångslagstiftning finnes. Der användes under år 1884, på enskildt initiativ, 1,417,400 stycken trädplantor och 11,098 skålpund skogsfrö, hvarmed planterades en areal af cirka 4,000 tunnland. För det följande året finnes icke anförd planterad areal, men den torde icke varit mindre än det först anförda årets, emedan då utdelades 2,004,000 stycken trädplantor och användes 5,220 kilogram skogsfrö. I den lilla skrift jag nyss citerade redogöres i detalj för hvad jag här summariskt anför.

(Forts.)

Den föregående talaren frågade, hvarför ej lagstiftning för enskild skog skulle kunna införas lika väl hos oss som i andra länder. Skälet dertill är det allbekanta, och proportionen mellan skog och annan mark är himmelsvidt olika i Sverige mot i andra länder. Då utmarken i vårt land upptager 83,33 procent af hela landets ytvidd, uppgår den i högre stående kulturländer till 20 à 30 procent.

I Tyskland, i öfrigt tvångslagstiftningens förlofvade land, äro dessutom icke mindre än 70 procent af alla privatskogar *fritagna* från hvarje band, 29 procent mer eller mindre underkastade statens tillsyn samt endast 1 procent fullständigt stäld under öfvervakande.

Jag anhåller att fortfarande få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Då redan en ledamot af kammaren yrkat bifall till lagutskottets betänkande i denna punkt, och jag icke har något att tillägga till den förtjenstfulla utredning dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet lemnat till statsrådsprotokollet den 5 november 1886, hade jag måhända kunnat underlåta att begära ordet, men jag har önskat, att med anledning af hvad en talare på upplandsbänken yttrade derom, att skogstjenstemän från skilda delar af landet tillförene yttrat sig för en lagstiftning i antydd rigtning, få erinra om — något som äfven lagutskottets betänkande innehåller — att desse skogsinspektörer vid sammanträdet i Stockholm under oktober månad år 1884 slutligen *utan någon meningsskiljaktighet* förenat sig i det utlåtande, att lag för den enskilda skogshushållningen icke kunde för våra förhållanden uppställas, hvarför lagstiftningen ej heller numera syntes dem böra härutinnan ingripa.

Talaren har antydt, att detta möjligen skulle hafva berott på något slags tvekan hos desse tjenstemän om sättet, huru man skulle vinna det åsyftade målet. Jag tror icke, han har rätt i denna sin uppfattning. Det har nog kommit sig deraf att, då dessa mest sakkunniga personer, som finnas i landet, fått tillfälle att komma tillsammans och utbyta tankar i ämnet samt grundligt granska och väga mot hvarandra skälen för och emot, de dervid funnit sig böra stanna vid det resultat, hvartill mötet kom. Och detta tillerkänner jag den största betydelse.

Nu kommer härtill att äfven domänstyrelsen slutit sig till detta samt äfven landtbruksakademiens förvaltningskomité omfattat samma åsigt, under framhållande att den ändamålsenliga skötsel, hvaraf skogarnes framtida bestånd betingades, kunde vinnas endast genom en allmännare kännedom om skogarnes värde och betydelse samt rätta vård. Härtill kommer slutligen, att Kongl. Maj:t enligt statsrådsproto-

kollet den 5 november 1886 godkiönt dåvarande statsrådets och chefens för finansdepartementet hemställan, att någon åtgärd i antydt syfte icke borde vidtagas.

Jag tillåter mig yrka bifall till lagutskottets betänkande i denna del.

Herr Nyström: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, men när norrbottenslagen omnämnts flere gånger, och jag har deltagit i den komité, som förorsakat denna lags tillkomst, ber jag att få säga några ord. Denna komité afgaf sitt förslag för alla fem norrländska länen efter 2 års arbeten. Komitén bestod af 7 personer, deraf två skogsinspektörer, och förslaget uppgjordes med beräkningar, tagna inom alla socknar uti dessa län. Det gick till en början icke igenom för mer än Norrbotten; men sedan kom Vesterbotten och begärde samma lag. Nu tro flere, att det skall blifva samma förhållande med Jemtland, så att äfven detta län vill hafva denna lag, och jag tager må hända icke miste, om jag säger, att det kanske icke skall dröja länge, innan Vesternorrlands och Gefleborgs län skola komma och begära samma skyddande lag, ty der är redan afverkningen så stor, att man från stora dimensioner börjar gå ner till allt smärre och smärre. Om man ser närmare på förhållandena, skall man således icke kunna betvifla, att öfverafverkning eger rum. Vid sådant förhållande anser jag det erfordras en skyddande lag; ty jag tror icke att skogen skyddas af kärlek, såsom någon framhållit. Det är blott några få enskilde större skogsegare, som måhända göra sådant. Vinstbegäret och behovet ruinera skogen, och jag antager, att endast i södra Norrland sker en öfverafverkning af minst 10 millioner träd mer än den årliga tillväxten. Hvart skall det i längden taga vägen med en sådan afverkning?

Då denna fråga nu förekommer här, vill jag uttala en bestämdt motsatt upfattning mot den andre ärade talarens, innehållande att man utan tanke på framtiden kan behandla densamma. Jag tror, att Riksdagen kommer att djupt beklaga, om den utan tanke på framtiden låter afverkningen fortgå såsom nu sker. Jag älskar i allmänhet icke intrång på friheten, men något måste väl i denna sak ändock göras. Jag önskar blott, att kommande riksdagar icke ville taga och släppa denna fråga så lätt, som den tyckes förefalla den nämnde talaren. Jag har icke något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

2 punkten.

Herr Widmark, Olof: Herr grefve och talman, mine herrar! För åstadkommande af bättre skogsvård har utskottet här föreslagit, att Riksdagen skulle i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbete en lag i bestämdt syfte. Enligt min uppfattning leder dock förslaget till raka motsatsen mot hvad dermed afsetts. Jag tror nemligen för min del, att dessa korta afverkningstider komma att leda till förhastad skogsafverkning. Åtminstone föranledes jag af den erfaren-

Lagförslag ang. skyldighet för enskilde egare till skog i vissa delar af riket att efter afverkning sörja för skogsåterväxt.
(Forts.)

Om inskränkning i tiden för upplåtelse af afverkningsrätt till skog.

Om inskränkning i tiden för upplåtelse af afverkningsrätt till skog.
(Forts.)

het, jag har från den del af Norrland, som jag bäst känner till eller Gefleborgs län, att antaga att just den mångåriga kontraktstiden är till skydd för skogen. Vid skogsrörelsens början i denna ort träffades nemligen aftal med skogsegarne till största skogsvidden om afverkningsrättigheter på 50 år med stor minimidimension för afverkningen. Just derigenom har ungskogen blifvit skyddad, ty afverkningsrättsinnehafvare hafva ej fått röra den till följd af kontraktet, och skogsegarne äro tvungna lemna den i fred, enär den möjligen under afverkningstiden kan uppnå omkontrakterade minimidimensioner. Det är att befara, att, om afverkningstiden blir kort, skogsegaren, så snart afverkningstiden gått till ända, är färdig träffa nya aftal och dervid sätta ned tumtalet för tillättna afverkningen tum efter tum, och på så sätt blir förslaget icke till nytta utan till skada. Ju längre den verkliga besittningstiden till skogen utsträcker, desto bättre, och helst borde man lätta på banden, som nu hindra skogsförvärf för all framtid; ty ju längre en person eger disponera öfver en skog, desto angelägnare är han att se till den och vårda den.

På grund af hvad jag anfört, vågar jag på det bestämdaste yrka afslag å utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu föredragna punkt endast yrkats afslag å hvad utskottet deri hemställt.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på godkännande af punkten och sedermera på afslag å utskottets hemställan, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 2 punkten i lagutskottets utlåtande n:o 29, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;

Nej — 31.

Föredrogos å nyo och godkändes lagutskottets den 10 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 31, i anledning af väckt motion om tillägg till 31 § legostadgan;

äfvensom samma utskotts den 13 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 32, i anledning af väckt motion om meddelande af bestämmelser rörande klandertalan i fråga om verkställd delning af enskild utfarts- eller byväg.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens tillfälliga utskotts den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion angående sammanslagning af post- och telegrafverken; och skulle jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Herr *Adelsköld* väckte en motion, n:o 73, om användandet af de medel, som inflyta genom tull på spannmål m. m. Denna motion blef på derom framställd begäran bordlagd.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Efter derom af friherre *Barnekow* gjord hemställen beslöts, att bevillningsutskottets denna dag bordlagda betänkande n:o 6 skulle sättas främst bland utskottsutlåtandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades grefve *Klingspor* under fjorton dagar från denna dag och herr *Boström*, *Filip*, under tiden från och med den 19 innevarande mars till och med den 3 nästinstundande april.

Herr grefven och talmannen hemställde, att, enär föredragningslistan för dagen nu blifvit fullständigt genomgången, de utfärdade anslagen till sammanrådets fortsättande på e. m. måtte få nedtagas. Denna hemställen bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 3,08 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 20 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

Herr *Stråle* väckte en motion, n:o 74, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lagbestämmelse, innefattande förbud för enskilda personer att i vissa fall erbjuda sig att ombesörja lokal postbefordran af slutna bref.

Denna motion blef på derom framställd begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial n:o 6, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1887.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af riksdagens Första Kammare, herr brukspatron *J. O. Sundström* sedan den 14 dennes är af sjukdom tills vidare hindrad att infinna sig vid Riksdagens förhandlingar, intygar
Stockholm den 17 mars 1888.

Hans Strandberg,
distriktsläkare.

Föredrogs å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts den 17 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med anledning af Hans Kongl. Höghet Hertigens af Gotland giftermål.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Adelskölds* den 17 innevarande mars bordlagda motion, n:o 73, om användandet af de medel, som inflyta genom tull på spannmål m. m.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 17 innevarande månad bordlagda ärenden, nemligen: bevillningsutskottets betänkande n:o 6, statsutskottets utlåtanden n:is 8 och 27, bevillningsutskottets betänkande n:o 5, lagutskottets utlåtanden n:is 33—35 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Smith* under tre veckor från den 22 och herr *Sjöcrona* under fjorton dagar från och med den 23 i denna månad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöt kammaren, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
